

REVISTA CULTULUI MOZAIC

APARE BILUNAR

ADMINISTRAȚIA: Str. Sf. Vineri nr. 9, telefon: 614 96 90; REDACȚIA: București, str. Popa Rusu nr. 24, telefon: 211 80 80

Puterea cuvântului

În decursul vremurilor, omul a fost definit fie ca ființă rațională, fie ca făuritor de unelte, fie ca singura viețuitoare cuvântătoare, fie prin harul lui religios, fie prin putința lui de a se juca și de a râde: homo sapiens, homo laborans, homo loquens, homo religiosus, homo ludens, homo ridens...

În a șasea zi a Facerii, Dumnezeu a creat omul, care este cu totul altceva decât ceea ce a făcut în primele cinci zile. L-a făcut după chipul și asemănarea SA. Numai că, fiind pur spiritual, Dumnezeu n-are o înfățișare fizică, ci o existență invizibilă; omul se aseamănă cu Dumnezeu nu ca imagine, ci ca spiritualitate, prin care poate să continue creația începută în primele cinci zile. În Biblie, „chip” înseamnă „fel” sau „mod”.

Creativitatea depinde însă de vorbire, de idei, de muncă, deoarece a crea înseamnă a schimba un fragment din natură în lumină unei idei ivite inevitabil în niște cuvinte. A crea înseamnă a selecționa fenomene naturale, mai mult sau mai puțin prelucrate și a le compune în întreguri noi, ca expresie sonoră sau plastică a atitudinii creatorului față de lumea sa. Izvorul oricărei creații este vorbirea, fie nerostită, fie implicită, fie subconștientă. Vorbirea este arhetipul oricărei creații: selectarea fonemelor - din numărul lor restrâns și limitat - și compunerea lor într-un număr nelimitat de moneme și sintagme. Din 22 de litere a fost scrisă întreaga Biblie. În lumina ideilor făurite prin vorbire, oamenii au selectat sunete compunând cântece, au selectat culori compunând picturi, au selectat pământ, marmură, metale compunând sculpturi și așa mai departe.

Vorbirea nu lipsește în nici un act de creație, chiar dacă se desfășoară fulgerător, ca în intuiția artistică sau științifică: vorbirea nerostită este endostenofonică, eliptică și preponderent predicativă; creatorului numai predicatul îi aduce ceva nou, subiectul îi este cunoscut. Fiecare știe despre ce vorbește, dar nu știe totdeauna ce să spună.

Dacă opera științifică exprimă denotațiile unui discurs în care se cristalizează cunoașterea, opera artistică exprimă conotațiile vorbirii în care se structurează atitudinea afectivă a creatorului față de lumea sa: muzica dezvoltă intonația, accentul, ritmul, debitul rostirii, iar plastica lucrează gesturile și mimica.

De credința în existența unui Spirit care gândește independent de vorbire este vinovată tendința irepresibilă a omului de a arăta ochilor

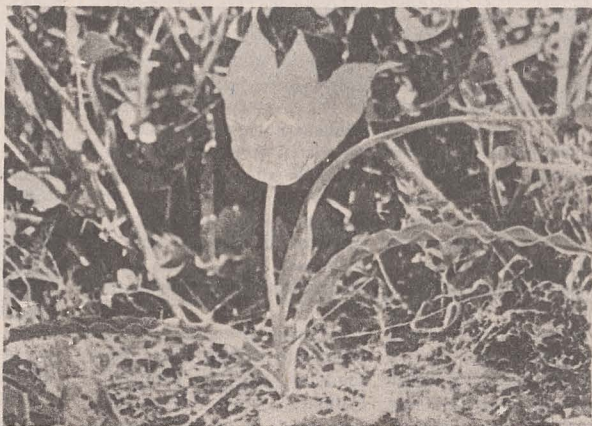
ceea ce vorbele spun urechii, de a idolatriza semnificațiile unor cuvinte; faptul că idoli devin un singur Dumnezeu, mai întâi nevăzut, iar mai târziu chiar invizibil nu schimbă radical datele problemei, deoarece noul Dumnezeu - până la revelația din Sinai - sălășluiește undeva, în spațiu, în cer, sau în sufletul omului. Or, ideile sunt pur temporale, ele nu locuiesc nicăieri, nici în transcendent, nici în transcendent, nici chiar în cuvinte, ci există atâta vreme cât sunt vorbite. În iudaism există o legătură intimă între Dumnezeu și Cuvânt. Într-o carte nu există decât grafii. Ideile nu sunt depozitate în text, ci trăiesc atâta vreme cât sunt citite. De aceea prețuiau înțelepții antichității - de la profeți și până la Platon - mai mult comunicarea orală decât cea scrisă; oricâtă autonomie ar căpăta o idee față de cuvintele care au produs-o, la independență față de vorbire nu ajunge.

Nimeni nu poate să prevadă cum va fi citit un text peste o sută, două de ani, ce înțeles, poate nedorit de autor, va căpăta. Denotațiile și conotațiile vorbirii evoluează continuu; o lectură de mâine nu va semăna cu cea de azi. Oricine a trăit surpriza plăcută sau neplăcută a unei lecturi. Cine știe dacă Platon își rostea ideile „erasmice” sau „reuchlinian” și care erau conotațiile pe care le producea prin ton, accent, ritm, debit, mimică și gesturi? Și nici nivelul de abstractizare la care ajunseseră denotațiile discursului său nu poate nimeni să-l precizeze.

Că semnificațiile evoluează neconținut o dovedește și istoria iudaismului; acordând o importanță decisivă vorbirii - pe care o socotește demiurgică - iudaismul ajunge să conceapă treptat un Dumnezeu care nu stă

HENRY WALD

Continuare în p. 5

MESAJUL ECOLOGIC AL BIBLIEI

• LEGILE MOZAICE SUB LUPA BIOLOGILOR

Cei mai progresiști agricultori și ecologi ai antichității romane au fost evreii din Țara Sfântă. Din cauza legilor religioase mozaice, ei au protejat ogoarele și pășunile de supraură și exploatare prădănică. Producția ogoarelor cultivate de evrei depășea cu mult, în unele locuri, recoltele romanilor și grecilor. Evreii aveau cunoștințe în domeniul fertilizării pământului și cunoșteau metode de protecție a plantelor, a speciilor și a biotopului. Dar în timp ce rata natalității era mai mare decât a popoarelor învecinate lor, pământul de care dispuneau ei nu era, însă, totdeauna suficient ca bază pentru hrană. De aceea, agricultorii evrei trebuiau să utilizeze

intensiv ogoarele, grădinile și pășunile, ceea ce era posibil numai dacă făceau cât mai puține greșeli ecologice. Înaltul grad de cultură religioasă al evreilor și respectul lor față de știința transmisă și de autoritățile religioase au favorizat, în aceste condiții, răspândirea unei comori de experiență ecologică. Profesorul Aloys Hüttermann, de la Institutul de botanică silvică al Universității din Göttingen, subliniază, în revista „Naturwissenschaften” („Științele naturii”), nivelul înalt al cunoștințelor despre natură ce se regăsesc în legile evreiești din Tora și Talmud.

Deși neevreilor li se par absurde unele porunci evreiești privind curățenia, aceste prescripții au, în majoritatea cazurilor - alături de funcțiile lor religioase -, și funcții ecologice și economice.

Cea mai cunoscută dintre ele este interdicția de a consuma carne de porc, consum care poate duce la primejdierea sănătății.

Există, însă, și specialiști care cred că în comparație cu rumegătoarele, aceasta asimilare a hranei în creșterea porcilor ar putea fi motivul pentru această interdicție.

În afară de porcine, mai există o serie de alte animale care, din motive sanitare sau din cauza importanței lor ecologice, nu erau „cașer”, adică erau „nepermise” la consum. Întrucât țara antică nu era prea fertilă, dar era dens populată, exista o lipsă de albumină animală, așa cum a cunoscut-o și Europa secolului al XIX-lea. De aceea, orice animal comestibil era în pericol de a termina ca hrană pentru oameni, chiar dacă era interzis prin legi. În consecință, enumerarea în Biblie a animalelor interzise avea, practic, funcția unei liste roșii, care pune sub protecție severă numeroase specii. Întrucât, pe de altă parte, trebuia scos în evidență și sensul unei astfel de interdicții, au fost protejate numai animale care, din motive de sănătate, nu erau comestibile sau care erau importante și valoroase pentru societate.

Dintre toate animalele care trăiesc în apă, erau permisi la consum numai peștii. Salamandrele și broaștele erau considerate necurate. În felul acesta, se prevenea indirect

GOTTLOB OCHSLE

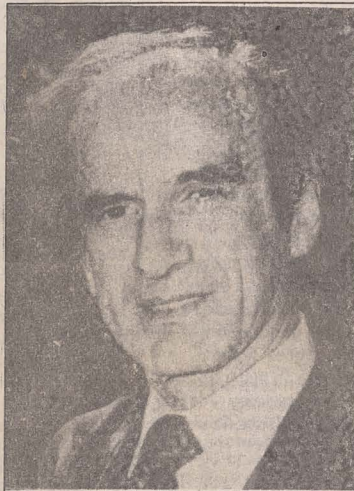
Continuare în p. 5

Elie Wiesel - cetățean de onoare al municipiului Sighetu Marmăției

Marti 26 Iulie a.c., a avut loc, la Sighetu Marmăției, ceremonia de decernare a titlului de „Cetățean de onoare” al municipiului, domnului Elie Wiesel, laureat al Premiului Nobel pentru pace. Desfășurată în prezența a numeroase oficialități, printre care dl ambasador Traian Chebeleu, purtător de cuvânt al Președinției României, reprezentanți ai Guvernului, Academiei Române, Prefecturii județului Maramureș, ceremonia a fost un prilej emoționant de exprimare a „prețurii pentru activitatea excepțională a omului, profesorului, scriitorului și filosofului Elie Wiesel”, așa cum spunea, în cuvântul său de deschidere, dl N. Filipciuc, primarul municipiului Sighetu Marmăției.

În cursul aceleiași zile, dl Elie Wiesel a participat la un serviciu religios, desfășurat la Sinagoga din Sighet, în amintirea evreilor deportați, cu 50 de ani în urmă, din Ardealul de Nord, aflat sub ocupație horthystonazistă; apoi a vizitat cimitirul din orașul natal, precum și casa unde s-a născut, pe care a fost așezată o placă de marmură, comemorativă.

De asemenea, oaspetele a vizitat localitățile Vadu Izei și Borșa.

ÎN NUMĂRUL VIITOR, vom publica integral textul discursului rostit de Elie Wiesel, la decernarea titlului de „Cetățean de onoare”, un mesaj plin de umanism, de înaltă ținută morală și filosofică, o reafirmare a valorilor care sunt, pentru Elie Wiesel, credința sa de o viață.

ÎN ACEST NUMĂR:

- TUDOR ARGHEZI:
Evreii și războiul (pag. 7)
- E. SUHOR:
Contribuția evreilor din România la lupta pentru suveranitatea și întregirea Patriei (pag. 7)
- VICTOR BĂRLĂDEANU:
Publicații și cărți israeliene în limba română (pag. 2)
- PAUL B. MARIAN:
Ultimele zile ale lui Franz Werfel (pag. 2)
- HENRI ZALIS:
Scriitori evrei din perioada postbelică (pag. 8)

ULTIMELE ZILE ALE LUI FRANZ WERFEL

Fugind de urgia nazistă, după ce trupele hitleriste ocupaseră Franța (14 iunie 1940), peregrinând prin mai multe orașe franceze, în căutarea unui adăpost vremelnic, apoi trecând munții Pirinei, pe jos, pe cărări de capre și la înălțimi de peste 2 500 de metri - aventură în care și-au riscat de multe ori viața - soții Franz Werfel și Alma Mahler-Gropius au coborât în Spania și apoi în Portugalia. De aici, îmbarcându-se pe vasul „Neo Hellas”, au reușit să ajungă, la 13 octombrie 1940, în America. Instalându-se la New York, ei au fost înconjuși de admiratori și prieteni, emigranți ca și ei.

Peste câteva zile de la sosirea lor, a fost publicată ediția americană a „Hoțului cerului”, înregistrând un mare succes, în câteva săptămâni vânzându-se 150 000 de exemplare. „Ultima mea carte a devenit un best-seller”, scria Franz Werfel părinților săi. „Datorită acestui noroc, suntem provizoriu eliberați de griji. Consider succesul meu și celebritatea mea o fericire nemeritată, majorității celorlalți le merge prost și trebuie să se lupte din greu și cu puține speranțe”.

În primele săptămâni ale șederii lui în America, când Franz Werfel ar fi dorit să se odihnească, alerga de la o întâlnire la alta, de la o recepție la alta, servind de vedetă la ceea ce se numea „Fund Raising Divers” și scriind eseuri. În „Aufbau” publică articolul „Unser Weg geht weiter” („Drumul nostru continuă”), apel pasionant adresat poporului evreu, în care, între altele, spune: „În acest război al religiei, cel mai colossal din toate timpurile, dușmanul și-a fixat drept scop exterminarea totală a spiritului evreiesc pe această planetă” și, de aceea, „toate forțele democratice trebuie să se unească spre a salva iudaismul. Dacă Israel ar dispărea, spune Werfel, atunci toată civilizația noastră s-ar prăbuși. De existența Israelului depinde deci destinul politic și spiritual al întregii omeniri”.

Între timp, Werfel se mută la Los Angeles. Acolo primi o scrisoare de la Stefan Zweig, extrem de deprimată, în care acesta îi mărturisea că suferă de o depresie nervoasă; durerea de a-și pierdut spațiul său vital, identitatea sa l-a dus la disperare. Între timp, Zweig se mutase în orașul brazilian Petropolis și era așa de încântat de viața ce o ducea, încât îl invită și pe Werfel să vină acolo unde, spunea Zweig, el va fi mult mai inspirat decât la Hollywood. Dar această călătorie nu a fost niciodată întreprinsă.

După intrarea în război a Americii, situația financiară a lui Werfel se înrăutățește, când, deodată, „Book of the Month Club” publică „Cântecul Bernadettei”, care, în scurt timp a devenit „National Best-Seller Number One”, păstrându-și locul mai multe luni. Cele mai mari ziare din țară consacrară cărții reportaje exhaustive, iar Werfel era pur și simplu asaltat cu cereri de interviuri și conferințe de presă.

La sfârșitul lunii iulie 1942, Werfel se mută la Santa Barbara, care i se părea un refugiu ideal spre a putea scrie în voie. Aici creă, în zece zile, o nouă piesă, „Jacobowsky und der Oberst” („Jacobowsky și colonelul”), „comedia unei tragedii”, cum a subtitrat-o. Werfel trimise piesa teatrului Guild din New York, sperând ca astfel să poată pătrunde pe scenele americane, cu atât mai

mult cu cât, „Viking Press” vânduse între timp 500 000 de exemplare din cartea ce apăruse deja.

Într-una din zile, Rudolf Kommer, asistentul lui Max Reinhardt, îi transmite lui Werfel o scrisoare, în care îi comunica o mare victorie: eforturile promițătoare ale sioniștilor americani (printre care Chaim Weizman și David Ben Gurion) de creare a unui „Commonwealth” evreiesc în Palestina, știre care l-a procurat lui Werfel, după cum mărturisea el însuși, „una din cele mai încântătoare după-amiezi a vieții lui”.

Treizeci de ani după discuțiile înfăcțurate cu Max Brod, despre fondarea unui stat evreiesc în Palestina, omul persecutat și depozat de naționalitatea sa, „poetul ars de viu”, Werfel, ca și aia aproape de sionism mai mult ca oricând.

În septembrie 1942, soții Werfel se mutară, cu banii câștigați de „Bernadatte”, într-un bungalow din cartierul rezidențial din Beverly Hills, reînnoind și relațiile cu prietenii lor: Bruno Walter, Bruno Frank, Erich Maria Remarque, Friedrich Torberg, Lion Feuchtwanger și mulți alții.

Thomas Mann venea și el deseori în vizită, citind aici ultimele capitole ale volumului final al tetralogiei „Iosif și frații lui”, iar Werfel juca scene întregi din „Jacobowsky și colonelul”, înfățișând diverse personaje.

Cu ocazia împlinirii a 53 de ani, Werfel a fost onorat cu titlul de Doctor Honoris Causa al Universității California din Los Angeles. Dar peste două zile de la aniversarea sa, în noaptea de 12 spre 13 septembrie, Werfel suferi o gravă criză cardiacă, mult mai periculoasă decât atacul ce-l suferise în 1938. Werfel nu mai putu părăsi patul. Imobilizat în pat, el scrisese, pe la mijlocul lunii decembrie 1943, poemul „Totentanz” („Dansul morților”), în care poetul își exprimă teama de moarte. Puțin după aceea, se prezintă la Hollywood în premieră „Cântecul Bernadettei”, ekranizare a romanului lui Werfel. Filmul, la care scriitorul nu putu asista, se bucură de un mare succes, iar după puțin timp, avu loc și premiera piesei „Jacobowsky”, în ciuda protestelor lui Werfel, care nu era deloc de acord cu modificările aduse de Odele. El se gândea chiar să intențeze un proces teatrului, dar succesul de care se bucură piesa îl făcu să renunțe la ideea aceasta. Emoțiile însă pe care le-a avut amenințau să-i răpească și ultimele puteri.

În primăvara anului 1944, când mai zăcea încă în pat, decepțiile ce-i pricinuiseră „Jacobowsky” se îndepărtau tot mai mult, Werfel își perinda pe dinaintea ochilor viața sa de până atunci, atât de tumultuoasă, pe care se gândea acum s-o încorporeze în marele său roman

„Der Zurückgebliebene”, dedicat persecuțiilor lumii, roman pe care îl începuse mai demult, dar pe care nu-l continuase. În urma insistențelor editorului său american, Ben Huebsch, Werfel se hotărî să publice, cu titlul „Theologumena”, o culegere de

aforisme privind problemele etice și religioase.

Stând în pat și dictând secretarului său, Albrecht Joseph, textele acestei cărți, Werfel, ca și medicii săi, credea că depășise criza. Dar la mijlocul lunii mai 1944, el avu, totuși, un al doilea infarct, care îl ținut la pat luni de zile. Abia

în toial verii el putu să ducă o viață mai normală, făcând mici plimbări. Dar cum voia să-și reia lucrul cât mai curând posibil, la „Steaua celor care nu s-au născut încă”, Werfel reveni, în iulie 1944, la Santa Barbara, de astă dată fără Alma, dar însoțit de doctorul său, Spinak, care nu-l mai părăsea deloc. Aici, muzibundul se consacră scrierii noului roman care era „un poem cosmic umoristic mistic”, reușind astfel ca la începutul anului 1945 să înceapă partea a treia a acestei uriașe opere, care, așa cum mărturisea el unui prieten, risca să ajungă la o mie de pagini.

În acea vreme, bătălia pentru înfrângerea Germaniei se apropia de sfârșit. La începutul lunii martie, armata americană trecea Rinul, iar Armata Roșie intra în Berlin și Viena, eliberând lagărele de exterminare, descoperind astfel cea mai mare crimă din istoria omenirii.

Într-un mesaj telegrafiat în „Europa de US Office of War Information”, reprodus de mai multe ori în ziarele germane, Werfel se adresa germanilor: „Știți ce s-a întâmplat din vina sau cu complicitatea voastră în anii 1933-1945? Știți că germanii sunt aceia care au omorât milioane și milioane de europeni nevinovați, cu metode care ar face să se înroșească de rușine chiar și pe diavol? Doar

Întoarcerea la sfinții și marii voștri maestri vă va putea ajuta să vă salvați de aceasta rușine”.

Munca desfășurată pentru romanul „Steaua celor care nu s-au născut încă” îl epuiză pe Werfel, care, abia la mijlocul anului 1945, își acordă câteva zile de odihnă. Dar când niște prieteni îl sfătuiau să nu se întoarcă imediat la Santa Barbara, el replică: „trebuie să termin această carte, înainte de...”. Astfel, în vara anului 1945, la Santa Barbara fură create ultimele capitole ale cărții sale. El voia însă să mai scrie și un Epilog, dar, simțindu-se epuizat, nu mai părăsi patul. După o săptămână, simțindu-se mai întremat, putu să se scoale și să adună o culegere de poeme preferate din anii 1908-1945, pe care se gândea să o publice la un editor californian. Dar peste câteva zile, la 26 august 1945, în timp ce Werfel își corecta poemele preferate și-și revedea tocmai poemul „Dirijorul” scris în 1938, puțin înainte de ora 18 inima îi încetă să bată. Franz Werfel se prăbuși de pe fotoliul său și muri.

Se încheiase viața unui mare scriitor, care încercase să se salveze din iadul hitlerist. Dar atâția alții, care au avut naivitatea să creadă în omenia poporului lui Goethe și au întârziat plecarea, au călătorit gratuit... spre Auschwitz.

PAUL B. MARIAN

Publicații și cărți israeliene în limba română

Israelul este, precum prea bine se știe, a doua țară din lume ca număr al vorbitorilor de limba română. Cei aproximativ o jumătate de milion de originari din România reprezintă însă, totodată, un puternic potențial de cititori în această limbă. Asta și explică marele număr de publicații și cărți tipărite în românește fie în Israel, fie - mai ales în ultima vreme - de către unii scriitori israelieni de limba română, în edituri și tipografii din țara lor natală.

Ne propunem ca, începând din acest număr de revistă, să vă ținem la curent cu ce este nou în publicistica și literatura de limba română din Israel. O vom face nu într-o ordine prestabilită și nu potrivit vreunor preferințe personale (deși, într-o asemenea întreprindere, o anume doză de subiectivism este aproape de neînlăturat). Vom prezenta cărțile și publicațiile în ordinea (desigur, hazardată) a primirii și lecturii lor. Cu toată această „ordine a hazardului”, nădăjduim să nu nedreptăm pe nimeni și să nu neglijăm - mai ales să nu neglijăm! - nici o înfăptuire valoroasă pe acest tărâm.

Începem cu o revistă mai puțin cunoscută în România. Este vorba de buletinul askanimilor sioniști din România și al lui Yad Zikaron Leiahadut Romania de pe lângă Sinagoga „Beit Iaacov - Iosef Rav Zvi Gutman”, sinagoga „românilor” din Tel-Aviv...

HAZIONUT

Avem în fața noastră nr. 27, pe luna mai 1994, număr special, dedicat sărbătorii de Șavuot. Revista - al cărei fondator a fost cunoscutul publicist și istoric, totodată cronicar al Alialei române, Moșe Maur - se prezintă (sub actualul directorat al avocatului Leon Schein și avându-l ca redactor șef pe avocatul lăncu

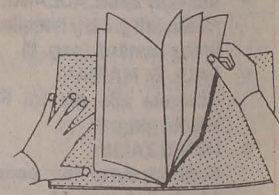
Scorțaru) la un bun nivel publicistic și, merită relevat cu deosebire, într-o ținută grafică ce poate fi calificată, fără ezitare, ca excepțională.

Bogatul conținut de semnificații al sărbătorii de Șavuot este în mod subtil și, totodată, convingător evidențiat de Rabinul Efraim Gutman, de ani buni păstorul spiritual al membrilor obștii de pe lângă sinagoga de pe centrala stradă tel-aviviană Pekin. Din interesantul și, în general, edificator cuprins al revistei, socot că se mai cuvin scoase în relief articole incitante, cum sunt: pamfletul lui Adrian Zahareanu „De ce urăște un român pe un evreu”, cu o încheiere atât de patetic-meditativă: „Și, totuși, evreii nu-i urăsc pe români. Și de ce tocmai astăzi neo-naștiții și neo-antisemiții din România îi drăcuiesc pe evrei? Sunt chiar atât de puțini oameni cinstiți și cu minte luminată în România?”, esul istoric al harnicului patriarh al presei evreiești de limba română, Marius Mircu, despre „Presa sionistă din România” (în fapt, al șaselea dintr-un amplu ciclu); studiul revelator al prețutului istoric Lucian Zeev Herșcovici despre „Două manuscrise ebraice vechi din colecția Muzeului Național de Antichități din București”; emoționantele rememorări ale dr. Hava Haas despre legendarii intelectuali evrei lăncu și Iosif Gutman, ucisi de legionari în pădurea Jilava, sub privirea năpădită de groază a tatălui lor, neuitatul Rabin Zvi Gutman, și ale publicistului Ș. Avni despre epopeea, înconjurată de enigme, a plecării vasului „Bellacita”, în aprilie 1944, din portul Constanța, cu 125 de copii din Transnistria și cu 28 de mături, haluțimi și refugiați; și putem să nu menționăm, de asemenea, esul de deosebită profunzime filozofică al avocatului Iosef Schmorak, z.l.,

despre acea întrebare de căpătâi la care încearcă să răspundă zilnic fiecui evreu care gândește: „A fi sau a nu fi ca celelalte popoare”. Pe lângă grupaje de date, pline de tălc, despre realizările Israelului în cei 46 de ani de la proclamarea Independenței, și de extrase din presa vremii despre sângeroasa rebeliune legionară din ianuarie 1941, publicația tipărește un sensibil poem de Itzhak Bareket, „Rugăciune”. Nu putem, totodată, să nu remarcăm consistentul conținut al părții de limba ebraică a revistei: sunt publicate aici amintirile Rabinului Avraham Lorberbaum-Dafne, „În misiune în România” și „Din jurnalul unui Assir Zion”, de Avraham Krausz. Trebuie menționate în mod special - în această secțiune a revistei - comentariile „Rabinului Zvi Gutman z.l.”, cu privire la Cartea lui Ruth ca simbol puternic și impresionant al sărbătorii de Șavuot.

Reprezentând o temeinică punte de legătură între obștea comunitară a Sinagogii „Gutman” și colectivitatea evreiască din țara de origine a membrilor acelei obști, publicația HAZIONUT răspunde unor nevoi spirituale de înaltă semnificație, fiind un viguros pilon al unei realități sufletești indestructibile.

VICTOR BĂRLĂDEANU

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

Momente din viața evreilor parizieni

În studiul comparativ „Evreii din Paris și Fontainebleau”, criticul Roger Berg se oprește asupra a trei cărări ample, abordând selectiv aspecte pozitive, dar și lacunele lucrării în parte. Este vorba de „Evreii la Paris după secolul al VI-lea”, de Léon Kahn, apărută în anul 1889 la Librăria „A. Durlacher”, cu o prefață semnată de Marele Rabin de atunci al Parisului, Zadok Kahn; de cartea Rosinei Alexandre consacrată nașterii unei comunități evreiești la Fontainebleau, în epoca Revoluției 1788-1808, prefațată de Gérard Nahon și de cele două volume ale „Almanahului Parisului” (Encyclopaedia Universalis). Ultima lucrare retrasează istoria capitalei Franței în ordine cronologică, după anul 53 î.e.a. și până în zilele noastre, perioadă în care se încadrează și populația evreiască.

Primul volum, realizat sub conducerea domnului Michel Fleury, vicepreședinte al Comisiei istorice a vechiului Paris, prezintă perioada de la origini până în anul 1788, iar cel de-al doilea volum, sub conducerea lui Jean Tulard, profesor la Sorbona, derulează evenimentele începând din anul 1789 până azi. Comparând materialele respective, Roger Berg semnalează faptul că în cele două volume ale Almanahului sunt unele goluri, dar numeroase evenimente istorice privind existența evreilor în Franța sunt redată cu acuratețe de autori.

Din studiul amintit aflăm că sunt ignorate unele evenimente importante care atestă prezența, adănc în timp, a evreilor în Franța, inclusiv în capitala Franței și care confirmă, în unele etape istorice, poziția față de evrei, atentatele săvârșite asupra sinagogilor pariziene în anul 1941 ș.a.

● asasinarea, în anul 582, a evreului Priscus, „monetar” din Chilverip, victimă a unui complot născut ca urmare a refuzului acestuia de a renunța la religia străbună și de a se converti; ● disputa dintre teologii creștini și Yehiel, care a dus, în anul 1242, la arderea Talmudului în Piața Genevei;

● nu se menționează intervenția lui Beer Isaac Beer în fața Constituantei și nici emiterea Decretului de emancipare a tuturor evreilor din Franța;

● cu toate că în „Almanahul Parisului” ilustrațiile reprezintă 65%, nu găsim sigiliul evreilor din Paris,

sigiliu conservat de Arhivele Naționale pe un document din anul 1206.

Am subliniat aceste lipsuri relatate de istoricul Roger Berg, deoarece și în acest fel aflăm de existența unor momente importante din istoria evreilor pe meleagurile Franței, prezența lor în diverse perioade istorice, rolul jucat de evrei în viața social-politică și culturală a timpului.

Cu toate lipsurile semnalate în studiul „Evreii din Paris și Fontainebleau”, Roger Berg insistă și asupra unor momente esențiale semnalate în acest almanah, valoros și util document istoric, nu numai pentru istoria Franței, dar și pentru o eventuală istorie amplă privind situația evreilor în Diaspora, rolul jucat de aceștia în viața social-politică și culturală.

„Almanahul Parisului” afectează spații unor evenimente ca:

● expulzarea evreilor în anul 1182 de către Filip cel Frumos și permisiunea dată în anul 1198 de revenire a acestora la Paris;

● faptul că, în anii 1306, 1322, 1335, evreii din Paris și din întregul regat au fost arestați, expulzați, pentru a fi readuși în anul 1359 și expulzați definitiv în 1394; au revenit la Paris la începutul secolului al XVIII-lea;

● deschiderea Marelui Sanhedrin, la 9 martie 1887.

În ceea ce privește Afacerea Dreyfus, sunt consemnate onest evenimentele, fără însă nici o ilustrație documentară.

Din perioada ocupației naziste a Franței, sunt semnalate măsurile restrictive luate de guvernul de la Vichy față de evrei, atentatele săvârșite asupra sinagogilor pariziene în anul 1941 ș.a.

Ultimul capitol al valoroasei lucrări în care se reflectă istoria mai recentă cuprinde, oarecum fidel, și starea evreilor în această perioadă, semnalând date despre:

● inaugurarea unei sinagogi pe strada Roquette, la 1 aprilie 1962;

● atentatele comise asupra Căminului din str. Médicis, la 27 martie 1979, precum și asupra sinagogii din str. Copernic, la 3 octombrie 1980;

● profanarea mormintelor evreiești din cimitirul Bagneux, la 25 aprilie 1981;

● dublul atentat antiisraelian contra Băncii și a unei Societăți

Electrice, la 20 iulie 1982;

● explozia unei bombe, plasată la cinematograful Rivoli, la 4 martie 1985;

● atentatul ce a avut loc la restaurantul Goldenberg, la 9 august 1982 ș.a.

Atât omisiunile semnalate, cât și consemnările din „Almanahul Parisului”, împreună cu alte studii referitoare la istoria evreilor francezi, sunt puncte de plecare pentru o aprofundată istorie a evreilor pe aceste teritorii, ele rămânând în atenția istoricilor evrei francezi.

EV. F.

● Zajniba Hartaga-Susic din Sarajevo, care în 1985 a fost distinsă cu medalia „Dreptei ai popoarelor”, la sosirea ei definitivă în Israel, flutură drapelul Israelului, noua ei patrie

Musulmani din Sarajevo salvați și integrați în societatea israeliană

Cu 50 de ani în urmă, familia Hartaga, musulmani din Sarajevo, au salvat viața vecinilor evrei în timpul întunecatelor zile ale Holocaustului.

Lunile trecute, o parte a acestei „datorii” a fost onorată când Zajniba Hartaga-Susic, de 76 de ani și familia ei au fost evacuați din capitala bosniacă răscolită de război. Această evacuare a fost realizată în cadrul unei îndrăznețe operațiuni de salvare condusă de „Joint”.

Familia Hartaga oferi refugiu pentru trei familii evreiești în timpul celui de-al doilea război mondial. Cei din familia Kabilios, care au făcut Alia în 1950, au înțocmit Institutului Memorial „Yad Vashem” din Ierusalim asupra faptelor petrecute, iar Institutul „Yad Vashem” a onorat familia din Sarajevo cu medalia „Dreptei ai popoarelor”, încă din 1985. „Atunci m-am îndrăgostit de Israel” - spune Zajniba.

De-a lungul anilor, familiile Hartaga și Kabilios au menținut strânse legături prin scrisori, în afară de vizita făcută la Ierusalim, cu nouă ani în urmă, la decernarea medaliei.

Cu toate că bătrânul Kabilios nu mai este, fiica sa, Tova Kabilio-Grinberg, care era copil la începutul celui de-al doilea război mondial, are o cutie plină cu fotografii și scrisori de la familia Hartaga - vechi de peste o jumătate de veac. Ea este legată în special de Zarfa, fiica cea mare a familiei Hartaga, prietena ei din copilărie, din Sarajevo.

În 1992, la începutul războiului civil în Iugoslavia, Tova i-a invitat în Israel pentru o nouă vizită pe fiica Zarfei și nepoata, pentru trei luni. Asemenea vizite au devenit curând imposibile, când războiul civil s-a intensificat; în ultimii doi ani mii de oameni au murit de schije, de foame și de bol.

Cu toate eforturile Națiunilor Unite și ale unor organizații de ajutorare de a găsi posibilitatea să ajute refugiații în nevoie, numai câteva mii de oameni au putut fi salvați.

Evacuarea familiei Hartaga s-a dovedit a fi extrem de dificilă, cum spunea Eli Eliezer, din cauză că „este foarte greu și periculos să treci musulmani prin punctele de trecere sârbe”.

Dar Eliezer, care a reușit zeci de operațiuni de salvare în vechea Iugoslavia, a spus: „Noi am fost hotărâți să-i scoatem din Bosnia pe cei din familia Hartaga și să-i aducem în Israel. Era o misiune specială, pentru că ei sunt oameni deosebiți și salvarea lor era o răsplătire pentru ajutorul dat de ei evreilor”.

Printre cei 280 de oameni evacuați din Sarajevo de „Joint” într-un convoi de autobuze se afla și familia Hartaga. Au luat cu ei câteva

lucruri mărunte, fotografii, un vechi orologiu, câteva haine și și-au luat rămas bun de la țara lor.

„Noi nu intenționăm să ne întoarcem în Bosnia, chiar când va fi pace. Israelul este acum casa noastră...”, a spus Aida, fiica cea mare a Zajnibei.

După câteva zile de la sosirea în Israel, în Centrul de absorbție Mevaseret Zion, familia Hartaga: mama, fiica, ginerele și nepoata Stella de 10 ani, au început să se obișnuiască cu viața nouă oferită celor nou veniți, 200 de familii, între care se includ mulți din fosta Iugoslavia.

Cu toate că apartamentul lor este, pentru început, modest, familia Hartaga îl socotește ca un vis. Nu se îndură să risipească lumina electrică, după aproape doi ani fără electricitate, fără hrană, fără căldură în Bosnia. Lemnul de foc în Sarajevo este foarte rar și foarte scump. „Pentru a prepara ultima hrană, am ars o pereche de pantofi - spune Aida. Îndeosebi a fost greu pentru mama”, cu piciorul drept amputat cu ani în urmă. „Mi-a fost teamă să-i scot proteza chiar la dormit, de teama bombardamentelor, când ar fi trebuit să fugim să ne ascundem”.

Cu toate că mersul ei este dificil, folosind bastonul și câteodată chiar scaunul cu roțile, Zajniba, o femeie

înaltă, subțire, cu părul încăruntat tuns scurt, a insistat să viziteze Memorialul „Yad Vashem” imediat la sosirea în Israel, unde, cu nouă ani în urmă, s-a plantat un copac pe numele lor și a primit titlul de cetățean de onoare al orașului.

Familia va primi o stipendie lunară și facilități rezervate evreilor care fac Alia.

Aida spune că familia este pregătită să se încadreze imediat în societatea israeliană, împreună cu soțul ei urmând a participa la cursurile de ivrit de la Ulpan și înscrindându-și fiica într-o școală din apropiere, unde, alături de copiii israelieni, va învăța limba.

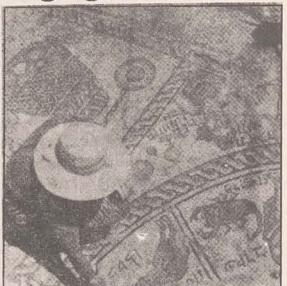
Întrebând-o pe Aida de ce fiica ei, musulmană, nu va învăța la o școală din sectorul arab, ea a spus: „Eu sunt musulmană, dar soțul meu e sârb. Stella este viitorul nostru, ea are nevoie să fie în inima societății israeliene”.

În cadrul unei ceremonii solene, premierul Yitzhak Rabin a înmănat, personal, un Decret de cetățenie și Buletinul de Identitate israelian doamnei Zajniba Hartaga-Susic, ceea ce-i conferă deplina cetățenie israeliană.

Descoperirea unui mozaic într-o sinagogă

O pardoseală de mozaic cu reprezentarea zodiacului a fost descoperită în Israel, în sezonul precedent de săpături, într-o sinagogă antică de la Sepphoris, important oraș antic în apropiere de Nazareth. Mozaicul a fost scos la iveală în prima sinagogă păstrată întreagă din această stațiune de săpături. Nou descoperita sinagogă, din secolul al V-lea, nu este însă complet dezgropată.

Pardoseala de mozaic este așezată în forma unei mari suprafețe, divizată în câmpuri mai mici. Zodiacul domină câmpul central. El conține numele lunilor, semne astrologice în ebraică, precum și o reprezentare a celor patru anotimpuri. Sunt reprezentate și diferite sărbători, ca și un coș cu fructe decorat cu doi porumbei, care simbolizează o jertfă la Templu. Mozaicul reprezintă și două sfesnice (menorot), un corn de berbec (șofar) și alte simboluri iudaice, precum și vederea frontală a unui Chivot Sfânt. Porțiunea mozaicului de deasupra Chivotului Sfânt și a sfesnicilor arată o pereche de lei. Alături de reprezentările figurate, se pot descifra câteva inscripții dedicatorie, în aramaică și greacă, cu numele

notabilităților și familiilor lor, ca și formule de binecuvântare.

Săpăturile sunt întreprinse de Institutul Arheologic al Universității Ebraice din Ierusalim, sub conducerea dr. Ehud Netzer și a lui Zeev Weiss. După opinia arheologilor, pardoseala de mozaic din sinagogă aparține, pe baza stilului său artistic, mozaicurilor perioadei bizantine, care au fost scoase la iveală la Sepphoris în ultimii doi ani de săpături. Noua descoperire întărește ideea potrivit căreia Sepphoris, ca și alte orașe din Orientul Apropiat, a fost un centru al industriei și artei mozaicului.

Școală evreiască la Varșovia

Pentru Mike Lerner, debutul profesional în Varșovia s-a produs sub auspicii noi. Reprezentantului unui lanț american de magazine alimentare, care la 1 aprilie 1994 preluase nouă sute, aștepta cu mare îngrijorare toamna. Familia rămăsese decamdată pe loc, în Phoenix-Arizona (S.U.A.). Dave, fiul cel mai mare, începe școala în acest an. Acasă, soții Lerner ar fi alieși, bucurându-se, pentru fiul lor o școală evreiască, de felul celui pe care o frecventaseră și ei înainte. Dar - se întrebă el - în Polonia? Aici însă, totul se prezintă altfel acum. Dave poate frecventa școala la Varșovia. Pentru noul an școlar 1994-95, a fost deschisă în capitala poloneză, după 26 de ani, pentru prima dată, din nou o școală evreiască. În 1968, școala elementară evreiască de atunci a trebuit să-și închidă porțile, sub presiunea guvernului, care prețuia că școala evreiască ar fi „un bastion al sionismului”.

Actualmente, oficialitățile poloneze salută școala „lor” evreiască. Școala Lauder-Morascha, situată imediat lângă sinagogă, va primi copii evrei din Polonia și din zona lingvistică anglo-saxonă. Pe lângă limba polonă, programa va cuprinde limba engleză, limba ebraică, cultura, tradiția și istoria evreilor. Cât despre înscrieri, noua direcție nu se poate plânge: „...zinc în viața noastră”. Intemeierea școlii se

datorează comerciantului american Ronald Lauder, a căruia fundație dă posibilitate copiilor evrei din Varșovia să capete o solidă cultură evreiască. Așadar, pentru copii ca Dave va fi un lucru de la sine înțeles să învețe Alef-Bet la Varșovia.

LEA RAUHUT-BRUNGS

● Proiect de restaurare a Templului din Cracovia, elaborat de „Jewish Heritage Council”

EVREI ȘI CREȘTINI uniți pentru a nu uita

În timp ce evreii din Italia - și nu numai - erau îngrijorați de faptul că la recente alegeri neofasciști s-au numărat printre membrii coaliției care a dobândit majoritatea în noul parlament, creștinii și evreii au pomenit la Vatican victimele masacrului în masă săvârșit de naziști. Concertul comemorativ „Holocaust” a devenit un eveniment memorabil, urmărit de milioane de oameni, prin intermediul rețelei „Mondovision”.

În rândul întâi al asistenței se aflau Papa Ioan Paul al II-lea, la dreapta sa, președintele țării, Oscar Luigi Scalfaro, la stânga, Șef-Rabinul Italiei, Elie Toaff.

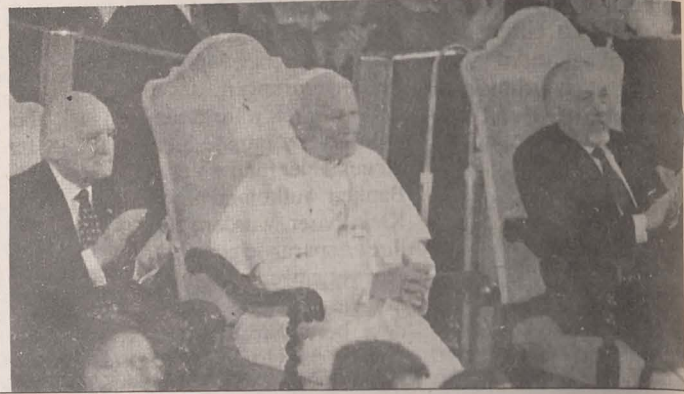
În prim-plan era instalată o Menora cu șase lumânări aprinse - simbol al celor șase milioane de victime ale terorii. Circa 5 000 de oaspeți, printre care și supraviețuitori ai lagărelor groazice, au ascultat cu evlavie „Kol-Nidre”, de Max Bruch, rugăciune ce se rostește de Iom Kipur și cu care a fost deschis concertul.

Dirijorul american Gilbert Levine a dirijat Royal Philharmonic Orchestra, acompaniată de corurile de la „Capella Giulia” și Filarmonica din Roma. Concertul s-a desfășurat sub semnul prieteniei evreo-creștine, cuprinzând piese de Max Bruch, Leonard Bernstein, Ludwig van Beethoven (Simfonia a IX-a) și Franz Schubert (Psalmul 92, lucrare compusă pentru inaugurarea Sinagogii din Viena). Actorul Richard Dreyfuss a dat citire rugăciunii de kadiș. Papa a făcut apel la „dublarea” eforturilor în lupta contra

rasismului. Creștinii și evreii, împreună, ar trebui să ducă această luptă a binelui împotriva răului, a declarat Suveranul Pontif al Bisericii Catolice. „Să nu ne dați uitării, ne amintesc victimele Holocaustului”, a avertizat și a conjurat el. „Omenirea nu are voie să îngăduie ca acest lucru să se mai întâmple”. „Răul reappare mereu într-o formă nouă. Este de datoria noastră să demascăm această putere periculoasă și, cu ajutorul lui Dumnezeu, s-o înlăturăm”. „Era ca și cum secolele tenebroase ale antisemitismului fanatic religios, «evreii perizi» ai liturghiei din Vinerea Mare, «poporul deicida», lunga istorie dureroasă care a marcat relațiile dintre catolici și fiii Israelului, nu ar fi existat niciodată”, scria „Corriere della Sera”, ziarul cu cel mai mare tiraj din Italia, în comentariul său dedicat acestui eveniment.

PIERRE A. GRAENICHER

Concertul comemorativ HOLOCAUST

● Șef Rabinul Italiei, Elie Toaff (stânga), lângă Papa Ioan Paul al II-lea și președintele Italiei, Oscar Luigi Scalfaro

UNESCO a omagiat salvarea evreilor din Bulgaria

„Sper că Europa liberă și unită, orientată și occidentală, se va declara zonă interzisă xenofobiei și antisemitismului”, a declarat Jelio Jeleu, președintele Bulgariei, la ceremonia de marcare a momentului salvării evreilor din această țară în timpul celui de-al doilea război mondial, organizată recent sub auspiciile U.N.E.S.C.O., de către reprezentanțele permanente ale Israelului și Bulgariei, în colaborare cu Congresul Evreiesc European.

„Și atât timp cât va fi în calitate de membru al O.N.U., al Consiliului Executiv al U.N.E.S.C.O., al Consiliului Europei, Bulgaria va acționa cu toate forțele și cu toate mijloacele de care dispune în favoarea toleranței și drepturilor omului, a democrației și bunelor relații internaționale”, a adăugat Jelio Jeleu, după ce a evocat „teribilul exemplu al fostei Iugoslavii” și a reafirmat sprijinul său față de „eforturile O.N.U. și ale N.A.T.O. în favoarea păcii”.

Condamnați la deportare la 2 martie 1943, peste 40000 de evrei bulgari își datorează salvarea curajului compatrioților lor, prietenilor, vecinilor și celor 43 de deputați ai lor. Supus acestei presiuni, guvernul a întrerupt deportarea evreilor, dar nu și aceea a celor din Tracia și Macedonia, pe atunci, teritorii anexate Bulgariei.

„Onoare poporului bulgar, ... onoare, încă o dată, unei națiuni care, după atâtea încercări, oferă, astăzi, din nou, în inima Balcanilor, un exemplu de toleranță și de deschidere”, a declarat președintele Republicii Franceze, François Mitterrand, într-un mesaj adresat directorului general al U.N.E.S.C.O., Federico Mayor.

„Nu întâmplător, atitudinea poporului bulgar în 1943 a permis salvarea evreilor pe care o amintim azi”, a declarat Ilko Eskenazi, deputat al Parlamentului bulgar, președinte al Comisiei Evreiești SION, „... acest popor a demonstrat, în numeroase rânduri, atașamentul său la valorile pluralismului și ale toleranței etnice”.

Ambasadorul Eliezer Palmor, reprezentant permanent al Israelului la U.N.E.S.C.O., a evocat „umanismul militant” și curajul civic demne de laudat ale poporului bulgar.

„Istoria poporului evreu, dispersat în patru colțuri ale planetei noastre, reunește o lungă serie de discriminări sociale, religioase și rasiale”, a amintit ambasadorul Mordechai Arbell, cercetător la Institutul Ben-Zvi de pe

lângă Universitatea Ebraică din Ierusalim, „Însoși supraviețuitor al Holocaustului, salvat din Bulgaria, Relațiile dintre bulgari și evrei pot fi descrise ca o istorie a egalității, prieteniei și respectului”.

Un alt martor al acelor evenimente, industriașul Louis Blum, aflat fiind, la acea dată, într-un lagăr de muncă, a obținut viza de plecare în Palestina de atunci, cu pașaportul său bulgar, prin intermediul căruia a ieșit din țară „în plin război, cu germani mereu prezenți în Bulgaria”, „Bulgaria, a spus el, a fost singura țară suverană aliată cu Germania care și-a salvat evreii...”.

Eddy Schwartz, președintele Organizației Evreilor din Bulgaria, a amintit faptul că „azi, extrem de aproape de noi, copii și femei tineri și bătrâni suferă crunt și mor, victime ale nebuliei unui conflict balcanic interetnic” și că exemplul bulgar „capătă dimensiunea unei rugăciuni pentru umanitate și pace”. Jean Kahn, președintele Congresului Evreiesc European, a anunțat o viitoare conferință interregională, organizată în colaborare cu Consiliul Europei, care va avea loc la Sofia (Bulgaria), fiind dedicată respectării minorităților etnice, naționale și religioase, conferință la care vor fi invitate toate statele din regiune.

DECESE

În cimitirele Comunităților Evreiești din țară au fost înmuiați, în trim. II, 1994, următorii:

ARAD. Hausler Magdalena (88 de ani). BACĂU. Clain Heinrich (80); Frenkel Smil (87); Rotlein Adolf (72); Rottman Hani (75); Talic Mină (88). BISTRITA. Grünhut Abraham (83), din comuna Măreșeu, satul Măgurele. BĂRȘOV. Klausner Elena (89); Klausner Iuliu (91). CLUJ. Markovits Zellig (83); dr. Raucher Carol (77); Salamon Armin (82). CONSTANȚA. Dr. Spigler Iancu (73). CÂMPULUNG MOLDOVENESC. Mosberg Sara (84). DEJ. Grossman Filip (84); Nemes Herman (72). FĂLTICENI. Creștinu Marcu (84). GALAȚI. Heler David (60); Haim Toni (80), decedat Cămin, București; Moscu Lilă (75), decedată Cămin, București; Schwartz Osias (72). IAȘI. Avram Bety (76); Mendelovici Dvoira-Liba (74); Resch Sidi (61); Schächter Fabian (85); Seleanu Iosub (75). ORADEA. Florian Paula (85), decedată Cămin, Arad, înmormântată la cimitirul din Oradea; Durgheu Katalin (80). SATU MARE. Katz Jacob - Haham (83). SIGHETU MARMĂȚII. Moldovan Helena (87). SUCEAVA. Fucs Herman (78); Schalet Heinrich (82). TIMIȘOARA. Dr. Bercovic Lizeta (73); Fux Kalman (86); Fuchs Iuliana (81); dr. Florescu Nora (72); Haydu Gyongy (86); Ieszi Fany (93); Rubel Harry (75); Rozenberg Zigmund (90).

Au trecut treisprezece ani și, respectiv, cinci ani de la dureroasa despărțire de cei mai buni părinți, doctor ARON TUDIC și CLARA TUDIC din Bărlad. Trăiesc mereu în amintirea noastră.

Familia îndurerată anunță încetarea din viață a profesorului SCHMELZER EMANUEL (Bașcău - București), om cu deosebite calități morale, iubitor soț, tată, bunic și străbunic. A fost și va rămâne veșnic în inimile noastre.

„Să începem să facem ceva”

Michel Friedmann, membru al Prezidiului Comunității Evreiești din Frankfurt, amintindu-și de Oskar Schindler și despre reacția germanilor la filmul biografic al lui Spielberg

L-am cunoscut pe Oskar Schindler când aveam șapte sau opt ani. Venea des la noi în casă. În amintirea mea, el apare ca un urs mare, lat și puternic. La vârsta mea de atunci, nu înțelegeam bine ce este un salvator de vieți, dar știam că acest om întinse mâna sa protectoare asupra părinților mei. Când am crescut, am remarcat cât de sfâșiat era pe dinăuntru: bucuros și destins în Israel printre evreii lui; poate chiar ceea ce se numește fericit; dar când îl întâlneam la Frankfurt și nu era împreună cu cei salvați de el, îmi părea iritat și înăncrit.

Era supărat pe Germania lui și pe tot ce s-a întâmplat cu ea după 1945. Nu înțelegeam cum era posibil că toți ceilalți, în loc să se căiască, se străduiau doar să-și cumpere un Volkswagen. Niciodată nu vorbea despre ceea ce făcuse. La Bar-Mitza mea, la care a fost oaspete de onoare, i-am mulțumit, pentru că, fără el, nu ar fi supraviețuit părinții mei și nici eu, și, desigur, n-aș fi devenit Bar-Mitza, iar el m-a îmbrățișat și a spus: „Fă-mi o plăcere, nu mai vorbești niciodată despre aceasta”.

Sunt destul în această țară, locuită și de făptași și de victime din epoca Holocaustului, care cer să se întoarcă pentru totdeauna acea pagină de istorie. Eu nu pot vorbi de „istorie”, căci, slavă Domnului, părinții mei, pe care i-a salvat Schindler, sunt pentru mine prezentul. De aceea, mă simt încurajat că oameni tineri care văd „Lista lui Schindler” consideră filmul ca îndemn și la neuitare și la înțelegerea problemelor de astăzi, ca exemplu de ceea ce înseamnă curaj civic, comportare umană de la sine înțeleasă, dar care nu era agreată în al III-lea Reich, pentru că o întreagă societate își uitase omenia.

Filmul lui Spielberg demonstrează că, fie și într-un sistem criminal, oamenii au putut opta pentru umanism; așa cum mărturisește Schindler într-o scenă, banii nu ar fi putut să-l tacă fericit dacă el ar fi luat-o din loc lăsându-i pe evrei pradă sorții lor. Nu puțini sunt însă aceia care, din 1945 încoace, au spus copiilor lor: „Nu aș fi putut să fac nimic”. Sau, mai rău: „Nu știam nimic”. Oskar Schindler ne dovedește că această scuză se bazează pe o minciună.

Am discutat cu vreo 2 000 de elevi, ucenici și studenți; a treia generație. Concluzia acestor convorbiri a fost: „Avem ceva de recuperat”. Mulți vor să se informeze în continuare, alții critică faptul că în familie nimeni nu este pregătit să discute despre aceasta. Lipsesc

modele care să arate clar că angajamentul și răspunderea sunt de dorit, merită să fie trăite. Câțiva elevi au povestit despre străini în clasele lor și de agresiunile verbale și fizice comise împotriva lor de extremiștii de dreapta, care se manifestă în aproape toate școlile. Apoi au venit, evident, întrebările: „Ce pot să fac? Ce mă sfătuieți?”.

Le-am răspuns simplu: „Începeți pur și simplu să faceți ceva!”.

Filmul promovează cu mare putere ideea: „Începi totdeauna cu prima viață pe care o salvezi”. Mă bucur când școlarii povestesc: „În clasa mea circulă din când în când câte o glumă despre evrei sau turci. De fiecare dată nu tac, ripostez, chiar cu riscul de a fi acuzat că le-am stricat cheful”.

„Lista lui Schindler” este o nouă și mare șansă ca atât părinții sau bunicii care au refuzat copiii lor adevărul, cât și copiii și nepoții care nu l-au cerut să discute acum între ei, despre Holocaust - într-o convorbire omenească, în care este chiar posibil să se mărturisească: „Am greșit, am păcătuit”.

● Michel Friedmann la 13 ani (în 1969) alături de Oskar Schindler, cel care i-a salvat părinții. DREAPTA JOS: Michel Friedmann astăzi

O fundație pentru memorie și cultură iudaică

Acum trei decenii, în anul 1964, a luat ființă, cu reședința la New York, o generoasă instituție intitulată, sugestiv, Memorial Foundation for Jewish Culture (M.F.J.C.). De la întemeierea sa până în prezent, Fundația a alocat peste 54 de milioane de dolari în sprijinul dezvoltării culturii.

Două sunt scopurile acestei fundații: 1. conservarea memoriei evreiești; 2. cultivarea și diseminarea tradiției și culturii iudaice.

Sub genericul acestor două năzuințe fundamentale s-a desfășurat și în acest an întrunirea Consiliului de administrație al Fundației; locul întrunirii, de data aceasta, a fost orașul Riga.

Între 13-16 iunie a.c., capitala Letoniei a fost gazda primitoare a unor manifestări culturale-artistice și dezbateri privind identitatea și spiritualitatea iudaică. Căci memoria și cultura iudaică sunt însăși esența identității și existenței noastre ca popor creator de stat, dar și ca popor de diasporă.

Memorial Foundation..., ca o memorie vie a celor șase milioane de evrei care și-au pierdut viața în Holocaust, este o instituție care sprijină și stimulează din punct de vedere material și moral activitatea cultural-educativă și de creație științifică pe țărâmul iudaisticii. În acest sens, informările prezentate la întrunirea de factorii de răspundere ai Fundației au pus în evidență realizări, programe și proiecte de anvergură.

Conservarea memoriei colective evreiești în lumea zbuciumată de astăzi înseamnă, în viziunea M.F.J.C., mai presus de orice, menținerea memoriei și introducerea învățămintelor tragice ale Holocaustului în sistemul educațional general pentru copii și adulți. Holocaustul a fost o experiență tragică unică în istoria omenirii, dar învățămintele care se desprind din această experiență sunt de importanță general-umană. Căci faptul „arderii de vii” a celor șase milioane de evrei, dintre care un milion de copii, pentru unica vină de a fi fost evrei se înscrie în istorie ca o cutremurătoare dovadă că xenofobia și naționalismul degenerază, în anumite momente critice ale istoriei, în crimă împotriva umanității.

Sponsorizarea activității de cercetare și instruire întru conștientizarea omenirii asupra complexității acestui moment tragic de istorie este o misiune de cea mai înaltă răspundere față de viitorul umanității. Iată de ce mai toți cei prezenți la consfătuire, printre care, în primul rând, delegații unor asociații, precum Centrul organizațiilor din Israel al supraviețuitorilor Holocaustului; Instituția memorială a martirilor și eroilor „Yad Vashem”; Federația mondială a evreilor combatanți și internați în lagăre ș.a., au atras atenția că negarea sau minimalizarea Holocaustului (curent existent chiar și printre unii intelectuali) sunt noi manifestări ale xenofobiei, naționalismului și lipsei de responsabilitate morală față de viitorul omenirii.

În același timp, M.F.J.C. pune un accent deosebit pe susținerea cercetărilor privind istoria și cultura iudaică și extinderea rețelei de învățământ iudaic. Astfel, cu sprijinul direct al Fundației, funcționează astăzi la Riga, Tallin, Vilna, Moscova ș.a. școli de toate gradele, în care elevi și studenți, evrei și neevrei, învață, pe lângă programul școlar

general, istorie și cultură iudaică, limbile ebraică și idiș ș.a.

De fapt, pentru înțelegerea, la fața locului, a realizărilor Fundației în domeniul sprijinirii dezvoltării învățământului iudaic, a fost ales orașul Riga ca loc de întrunire a biennalei Consiliului de administrație.

Riga, „evreiască”, transformată de naziști, în 1941, într-o baie de sânge, unde zeci de mii de evrei au fost exterminați într-un timp record, renaște din propria-i cenușă.

Reuniunea evreiască internațională s-a înscris ca un eveniment major în viața politică a Letoniei de astăzi; conducătorii țării s-au folosit de acest prilej pentru a evoca alături de evrei și împreună cu ei tragedia victimelor barbariei naziste, căci evreii letoni ucisi de naziști, nu de puține ori chiar cu mâinile fasciștilor locali, sunt considerați astăzi ca parte organică a poporului leton; în numele acestei realități, președintele țării, Guntis Ulmanis, a denunțat nu doar crimele naziștilor germani, dar și pe acei letoni care s-au implicat în comiterea acestor orori.

Monumentele ridicate în diverse locuri ale orașului în amintirea evreilor masacrați, plăcile memoriale de pe fațada unor clădiri legate de viața comunității evreiești din Letonia sunt tot atâtea dovezi că istoria acestora este considerată ca parte a istoriei generale a țării.

Din punctul de vedere al creării punților de legătură dintre etniile conlocuitoare, experimental cel mai remarcabil ni s-a părut școala care poartă numele marelui istoric evreu Simon Dubnov, ucis de naziști la Riga în vara anului 1941. O școală de stat, rusofonă, unde alături de elevi evrei sunt înscriși sute de neevrei pentru a învăța și despre evrei. Se experimentează aici, cu sprijinul M.F.J.C., un învățământ „computerizat”, conectat într-un sistem informațional internațional; programele introduse facilitează însușirea limbii ebraice, a diverselor noțiuni și date privind istoria universală a evreilor.

Astfel, copiii sunt îndrumați pe calea cunoașterii și înțelegerii importanței stabilirii relațiilor interetnice.

Ca reprezentantă a Federației Comunităților Evreiești din România la acest important eveniment de afirmare a demnității evreiești, trebuie să subliniez atenția și considerația care au fost acordate instituției noastre.

În ședința de deschidere, domnul Jack J. Spitzer, președintele nou ales, a evocat personalitatea istorică a celui care a fost Eminența Sa dr. Moses Rosen, păstrându-se un moment de reculegere în memoria marelui dispărut.

Federația Comunităților Evreiești din România a fost realeză în Comitetul Executiv al Fundației.

Bienala de la Riga a fost un important prilej de afirmare a solidarității evreilor de pretutindeni, de afirmare a încrederii în rolul nobil al culturii ca factor de legătură între etnii și popoare. Participanții la întrunire și-au exprimat încrederea că în lumea de astăzi și de mâine în locul vrajei și al urii se instalează treptat solidaritatea și înțelegerea interumană.

LYA BENJAMIN

Mesajul ecologic al Bibliei

Urmare din p. 1

malaria în anticul Israel, întrucât broaștele sunt cele mai mari devoratoare ale larvelor acelor țânțari prin care se transmit agenții patogeni ai „frigurilor palustre”. În afară de aceasta, servesc ca bază a hranei pentru toate păsările de baltă mai mari, care, pe de altă parte, nu dau pace lăcustelor.

În general, în prescripțiile religioase au fost incluse numai acele specii de păsări care sunt importante ca poliție sanitară sau din motive ecologice: nu sunt „cașer” și, ca atare, sunt interzise ca hrană păsări ca: vulturii, corbii, păsările răpitoare cu gheare și bufnțele, care țin sub control șoarecii și lăcustele sau hoiturile, dar și berzele, ibișii și bătlanii.

Dintre mamifere, erau permise evreilor doar cele cu copita despicață și rumegătoare, care valorifică bine nutrețul ca sursă de albumină. Micile animale de pradă, ca jderii și vulpii, ce se hrănesc cu șoareci, erau protejate, ca și șopărele, care mănâncă lăcuste și alte insecte.

Interdicțiile de mâncare depășeau simpla punere sub protecție a speciilor. După cum se pare, evreii antici aveau cunoștințe și despre ceea ce numim azi protecția biotopului. Se poate, astfel, citi în cartea lui Ieșaiahu, din Biblie, în capitolul 5, versetele 8-10: „Vai de cei ce înșiră casă lângă casă și lipesc ogor lângă ogor, până nu mai rămâne loc, ca să fiți voi singuri în mijlocul țării!... Chiar zece pogoare de vie nu vor produce decât un bat,

și un omer de sămânță nu va produce decât o efă”. În clar, aceasta ar însemna, după Hüttermann, că, printr-o utilizare intensivă a suprafețelor agricole, nu ar mai rămâne spațiu vital pentru dușmanii naturali ai dăunătorilor, ceea ce arăși ar avea consecințe pentru recolte.

Hüttermann este de părere că societatea evreiască antică, natura prioritate chiar în condiții extreme. Fie război, așa scrie în a 5-a carte a lui Mo: capitolul 20, versetele 19-20, erorii tr cruțați, chiar dacă aceasta ar l considerabil ducerea cu succes a răzbu. Potrivit concepției evreiești, copacul și protecția deosebită a lui Dumnezeu.

Această relație atentă cu natura i comandament categoric, fapt u antichitate. Legile evreiești mergeau departe, încât la fiecare șapte ani trebuia să rămână înțelenit. Era așa-i an șabatic, care avea ca efect refacerea după o perioadă de cultivare continuă în primul secol al erei actuale, adică izgonirea de către ocupanții romai șabatic era obligatoriu pentru evi cerea legea mozaică, pentru a ogoarele împotriva suprapunerii și menținerea fertilității solului. E indicii că în Țara Sfântă țărani își ogoarele. În Biblie se compară, de mormanele de corpuri mo îngrășământul, o metaforă pe care l utilizează des.

Puterea cuvântului

Urmare din p. 1

nicăieri, ci merge mereu în fruntea poporului său, participând la toate evenimentele sale istorice, un Dumnezeu temporal, istoric, care nu locuiește într-o lume „de dincolo”, ci își conduce poporul spre vremurile mesianice. Alfred Berthelot subliniază că „ceea ce a fost cu certitudine nou și durabil în opera lui Moise este că a desprins vechiul Dumnezeu al Sinaiului de legăturile naturiste pentru a-l uni cu istoria poporului său în curs de formare: aici se află însăși inima evoluției religioase specifice Israelului” (*Histoire de la civilisation d'Israël*, Paris, Payot, 1929, p. 154).

Înțelegând rolul decisiv al vorbirii în creația divină și omenească, iudaismul a intuit că omul este singura ființă capabilă să depășească prezentul și să pregătească un viitor mai moral. Viitorul nu este accesibil decât vorbirii; el nu există, ci devine pe măsură ce oamenii lucrează la făurirea lui. Idealul iudaismului este perfectibilitatea morală a oamenilor și a relațiilor dintre ei. Așa se explică vehemența critică a profeților la adresa prezentului și speranța lor în posibilitatea unui viitor mai bun.

Capacitatea de a gândi, de a lucra, de a râde, de a se juca, de a crede în Dumnezeu fac parte din diferența specifică a omului, toate îl deosebesc de celelalte viețuitoare, dar principala lui diferență specifică este putința de a vorbi, de care depind toate celelalte. Vorbirea este aceea care îl îngăduie să-și transforme trăirile în gânduri, să creeze ceva nou. Talentul nu este altceva decât putința de a ridica o experiență la înălțimea unei expresii. Mulți oameni trăiesc „adevărate romane”, dar puțini dintre ei devin romancieri. Talentul lor este cu atât mai mare, cu cât izbutesc să treacă cât mai mult din ceea ce au trăit în expresia artistică.

Rolul vorbirii în geneza și dezvoltarea omului face deosebit de primejdioasă criza actuală a vorbirii și mai ales a convorbirii, provocată de agresivitatea imaginilor în mișcare ale civilizației electronice. Covârșii de mișcare mereu mai rapidă a imaginilor, oamenii vorbesc din ce în ce mai puțin unii cu alții, iar viața lor exterioară se hipertrofiază în dauna celei interioare.

Banalizând și omogenizând informația, noile mijloace masificante ale comunicării degradează vorbirea în vorbărie, în gălgăie, care se adresează mai mult simțirii decât gândirii, care nu mai informează, ci adoarme, ca „glasul roților de tren”. De aceea, pentru a-și trezi publicul, emisiunile de televiziune și de radio caută știri despre catastrofe, despre masacre, despre asasinat. Un cutremur, o inundație sau un mare incendiu sunt mai informative decât recenzia unei cărți sau comentarea unui spectacol de teatru sau o cronică plastică. Mai ales din pricina tendinței pe care o are o limbă vorbită neconținută de a deveni „de lemn”, o limbă în care informația s-a uscat de mult.

Este adevărat că televiziunea și radioul au resurse de a contracara influența lor nocivă, prin interviuri, simpozioane, dialoguri, dezbateri, mese rotunde, care apropie de creatorii de cultură de publicul lor, îngăduindu-le să țină sub un oarecare control înțelegerea propriilor opere, să risipească nedumeriri, să corecteze false interpretări, să-și măturisească intenții nerealizate, să rectifice, să clarifice, să completeze, posibilitate pe care, din păcate, n-au avut-o nici Rousseau, nici Nietzsche, nici Marx. Televiziunea și radioul pot deveni astfel factori de cultură, care să împuțineze neajunsurile trecerii de la oral la scris, care îl îngrijorau atât pe Platon și mai înainte pe înțelepții iudaismului. Uneori însă, limba evoluată prin care se citește un text scris cu multe sute de ani înainte nu se abate de la înțelesul inițial, ci îl explicitează la o mai mare înălțime conceptuală, depășind metaforele și miturile prin care autorul încrea să se apropie de o anumită explicație a lumii. Într-o asemenea limbă, textul devine alegoric, iar citirea lui în început de hermeneutică: opoziția dintre cer și pământ este înțeleasă ca opoziția dintre spirit și materie, facerea Evei din coasta lui Adam apare ca diferențiere a indistinției primordiale, exprimată prin mitul Androginului, mâncarea din pomul cunoașterii binelui și răului povestește intrarea omului în tensiunea valorilor opuse...

Rău e tot ce frânează desfășurarea liberă și creatoare a vorbirii, bine e tot ce o favorizează. Criza vorbirii este criza omului însuși.

Majorat religios la Piatra-Neamț

Cu câțva timp în urmă a avut loc, la Sinagoga din Piatra-Neamț, sărbătorirea majoratului religios al tânărului HERȘCU MARIUS, pregătit de dl haham Guidu Bruckmaier.

Alături de părinți și de ceilalți membri ai familiei, au participat un număr mare de enoriași și membri ai formației artistice,

colegi de vârstă ai sărbătoritului, care au intonat cântece, bucurându-se alături de colegii lor.

În cuvântul solemn rostit de tânărul Bar-Mitzva, acesta a mulțumit părinților și bunicilor pentru tot ce au făcut pentru el, promițându-le că va fi un bun evreu.

Coresp.

ISRAELUL redescoperă mediul ambiant

În Israel, lumea se trezește cu încetul din profundul somn al Frumoașei din Pădurea Adormită și începe să percăpă că mediul ambiant constituie o problemă. Dar tocmai această trezire creează ministrului de resort nopți de insomnie.

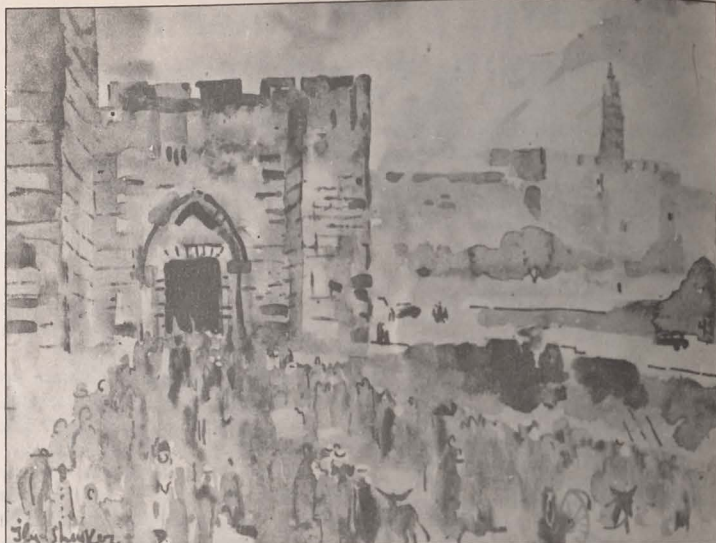
În urmă cu câteva luni, fiind recent numit în acest post, Yossi Sarid, sprijinit de președintele statului, Ezer Weizman - amândoi urcați pe un morman de gunoi -, au proclamat acest an anul protecției mediului.

„Noi cu toții, chiar și președintele, producem gunoi. De aceea este absolut corect, din punct de vedere educațional, ca anul protecției mediului să înceapă aici, pe acest loc de depozitare a gunoaielor”, a spus Sarid, în alocuțiunea sa. Scopul acestei acțiuni este ca, prin programe TV, expoziții, publicații și prin alte numeroase inițiative, ca, bunăoară, o „curățire exemplară” a plajelor, cu sprijinul elevilor și al altor numeroase persoane care își oferă ajutorul în mod benevol, să fie stimulată conștiința populației, care să-și apere astfel propria sănătate. Până acum cinci ani, în Israel nu a existat un minister al mediului. Dar acum, când, în sfârșit, există unul, bugetul său anual este atât de mic, iar legislația atât de lăbilă, încât autoritățile, în rezolvarea unor cazuri dificile, fac apel mai ales la bunăvoința marilor întreprinderi industriale, dacă nu vor să se judece cu ele

imediat mediatizată. El este pe ca să ordone închiderea a sute de depozite ilegale de gunoaie în toată țara și a emis ce curând o hotărâre menită să împiedice importul de deșeurile plastice din Germania. A inițiat o lege pentru reciclarea deșeurilor și se străduiește, împreună cu Ministerul Turismului, cu Fondul Național Evreiesc și unele autorități acreditate pentru protecția naturii, să înceapă depoluarea râurilor din țară. Una dintre acțiunile inițiate de Sarid, de colectare a bateriilor, se realizează cu greu. Trierea deșeurilor se află în Israel într-un stadiu embrionar. Printre preocupările sale importante se numără și lichidarea celui mai important depozit de deșeurile din țară, de la Ramat Hovav, de lângă Beer-Sheva. De asemenea, este decis să nu admită înființarea nici unei industrii chimice în centrul țării și se străduiește să impună înăsprirea legilor cu privire la poluarea aerului. Se va dubla numărul inspectorilor de mediu, care, alături de „poliția verde” și de cei vreo 160 000 de voluntari, îi vor depista pe cei ce se fac vinovați de deteriorarea naturii; în 1993, s-au și aplicat zeci de mii de amenzi.

La Ramat Hovav, ministrul Sarid a inaugurat primul sistem automat de supraveghere a poluării aerului.

Și păstrarea curățeniei litoralului va fi mai bine asigurată. S-au făcut demersuri pentru mai buna colaborare a celor 18 corporații

●ILYA SHEYKERZ: Ierusalim

În ce țară e cel mai bine de trăit: ISRAELUL, LOCUL 12 DIN LUME

În general, oamenii nu au de ales și trăiesc acolo unde s-au născut. Evreii din toată lumea au o opțiune: ei pot alege Israelul. Și cum se trăiește în Israel în raport cu celelalte țări ale lumii? Revista britanică „The Economist” a publicat un studiu comparativ, ce include 22 de țări, dintre cele mai bogate, dar și dintre cele mai sărace.

Ca ritm de dezvoltare, Israelul are una dintre economiile cele mai promițătoare din lume: cu o creștere medie anuală a produsului național brut de 4% în ultimii 10 ani și o creștere prognozată în continuare de 6%, el se situează printre primele cinci țări ale lumii. Venitul pe cap de locuitor a fost, în 1991, de 13 460 de dolari (S.U.A. - 22 130, Canada - 19 320, Spania - 12 760, Ungaria - 6 080 de dolari). Șomajul în Israel, în ultimii zece ani, a

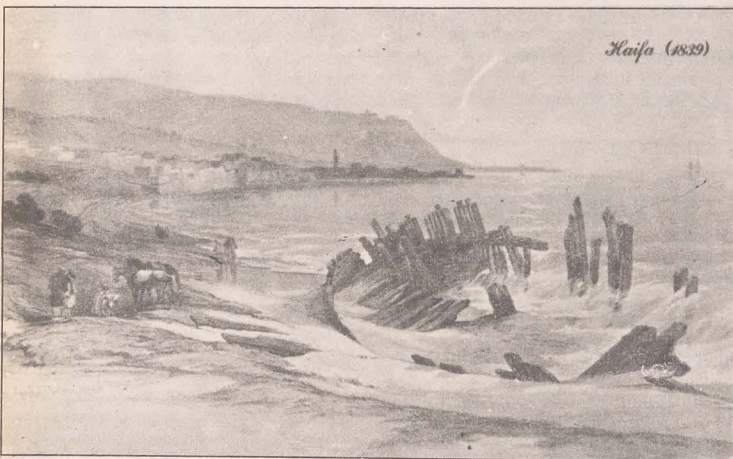
Mortalitatea infantilă calculată la 1 000 de nașteri: Israel - 9, S.U.A. - 9, Suedia - 6, Ungaria - 16.

Numărul de medici la 100 000 de locuitori: Israel - 286, S.U.A. - 238, Germania - 270, Ungaria - 294.

Israelul este una dintre țările cu cel mai mic procent de criminalitate, numărul de ucideri la 100 000 de locuitori fiind de patru ori mai mic decât în S.U.A. și de peste zece ori mai mic decât în țările „lumii a treia”.

Israelul nu are chiar atât de multe televizoare cum s-ar crede: 266 la 1 000 de locuitori (S.U.A. - 815, Germania - 570, Italia - 424, Ungaria - 410).

Israelienii nu sunt nici avizi cititori de ziare. Ei cumpără 261 de exemplare zilnic la 1 000 de locuitori, față de numai 210 în

●HAIFA - Muntele Carmel (litografie de David Roberts, 1839)

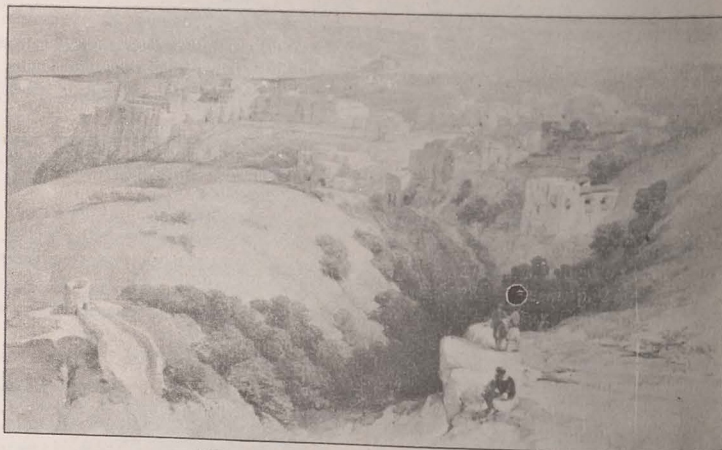
ani de zile. La întrebarea pusă ministrului Sarid, dacă, în calitatea pe care o are, poate rezolva ceva, cu bugetul actual, acesta a răspuns: „Eu pot rămâne pe mai departe ministru, dar un mediu suportabil nu vom mai avea”.

Sarid este cunoscut pentru activitatea sa publicistică și pentru relațiile sale cu mass media. Ziaristii care nu abordaseră până acum această temă sunt dispuși să-l însoțească în vizitele sale, indiferent dacă e vorba de o inspecție la un reactor atomic sau de o vizită într-un loc mai puțin important, prezența fiind

care au în grijă fâșia de 180 de km de litoral la Marea Mediterană.

În ceea ce privește calitatea apei potabile, un raport al Ministerului Sănătății constată că frecvența unor boli virale și bacteriene provocate de apă s-a redus în ultimii șapte ani. În ansamblu, consilierul juridic al Ministerului Mediului privește lucrurile în mod optimist: „Legislația privitoare la protecția mediului este pe cale să se îmbunătățească. Trebuie însă educată populația pentru a sesiza eventualele încălcări ale legii...”

D. HARSKY

●BETHLEHEM (litografie de David Roberts, 1839)

reprezentat, în medie, 12% din forța de muncă (S.U.A. - 7,4%, țările Pieței Comune - în medie peste 10%, din care Spania - 18,4%), rata înaltă a șomajului datorându-se numărului imens de olim de aceeași specialitate, veniți aproape simultan din fosta U.R.S.S. (22 000 de medici, 45 000 de ingineri, mii și mii de muzicieni etc.).

Să menționăm însă și alți factori care reflectă calitatea vieții. În privința rețelei de comunicații, Israelul are un indicator bun: un telefon pentru fiecare trei locuitori (S.U.A. - 45 la 100 de locuitori, Canada 58/100, Ungaria 10/100).

În Israel sunt 145 de automobile la 1 000 de locuitori, față de 418-455 în țările Pieței Comune și 589 în S.U.A.

În ceea ce privește poluarea atmosferei, Israelul are unul dintre indicii cei mai mici.

Cu un procent de 83% din totalul adolescenților înscriși în învățământul liceal, Israelul se află printre primele țări din lume.

Iată și alte câteva repere comparative: speranța de viață - 70 de ani în Israel (S.U.A. - 76, Elveția - 78, majoritatea țărilor dezvoltate între 75 și 79).

Franța și doar 107 în Italia, dar 463 în Elveția, 587 în Japonia, 533 în Suedia.

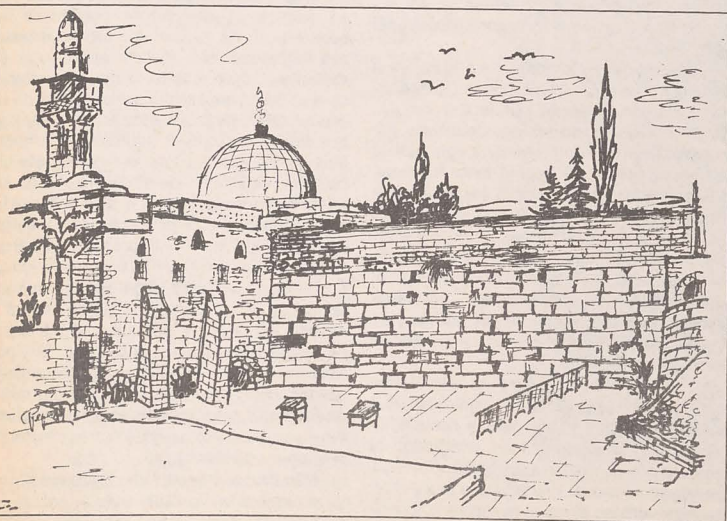
Numărul turiștilor străini, raportat procentual la populația Israelului, este echivalent cu al celor din Anglia; în schimb, țara primește de 12 ori mai puțini turiști decât Elveția, de 4 ori mai puțini decât Spania și de 10 ori mai puțini ca Ungaria.

S-ar părea că Israelul este o țară secetoasă. Realitatea este că precipitațiile care se concentrează în lunile de iarnă sunt atât de bogate, încât, ca medie anuală, Israelul primește tot atâtea ploi cât Franța, Italia, Anglia, Germania, Rusia și Ungaria.

Temperatura medie în Israel este de 17°, egală cu a Australiei și a Chinei, dar mult mai mică decât a Braziliei (23°C), a Indiei (25°C) și puțin superioară celei a Italiei (16°C).

Revista „The Economist” a realizat un clasament al țărilor în care este cel mai bine de trăit, ținând cont de indicatorii economici, sociali, culturali și politici. Israelul se află pe locul 12 (pe primul loc se află Franța, urmată de Germania, Australia, Japonia și Italia). S.U.A. se află pe locul 8, Canada pe locul 10, Ungaria pe locul 15.

Traducere și adaptare de CECILIA BANC

●IERUSALIM, ZIDUL DE APUS (gravură de epocă)

MIHAIL SEBASTIAN

FELIX ADERCA

VERONICA PORUMBACU

ION CĂLUGĂRU

NORMAN MANEA

NINA CASSIAN

Scriitori evrei din perioada postbelică(I)

Actul istoric de la 23 august 1944 găsește societatea românească traumatizată de război, în plină încercare de a-și afla un nou echilibru, după ce regimul militar al mareșalului Ion Antonescu a falimentat atât de grav pentru țară, iar majoritatea clasei politice dorea să instituie democrația.

Faptul că trupele sovietice sosesc la București în drum spre frontul antihitlerist aduce în actualitate speranța (aceasta se va dovedi utopică) colaborării cu aliații pentru repunerea României în drepturile ei de națiune suverană.

Asupra mersului țării înainte își va pune curând pecetea comunismul importat și nu buna funcționare a instituțiilor democratice. De aici un grav impas, prelungit timp de 45 de ani.

Însă, în momentul când se scrie, imediat după 23 august, noua pagină de istorie, evreii din România, cei direct amenințați de legile rasiale, fie cu exterminarea, fie cu menținerea într-un statut de prizonierat civic și profesional, simt că renasc. Că au viitorul în viață. Ei vor susține, mă refer cu deosebire la intelectualii, dar și la alte pătri sociale, ceea ce le apare drept o mare șansă existențială și morală. Nedreptății atâția ani întinse, evreii văd zorii unei patetice desopăvări.

Sigur, nimeni nu avea cum să știe în acele clipe că numeroși evrei vor fi judecați în chiar perioada ce va urma pentru că au stat alături de Lucrețiu Pătrășcanu în lupta acestuia cu servilismul față de Komintern, sau vor fi trimiși în lagăre de muncă la Canal ori li se vor intenta procese ticluite absurd, chipurile fiindcă au trădat, ca funcționari superiori, interesele comerciale externe românești, în favoarea cărora, de fapt, lucraseră.

Repet: suntem într-un moment al marilor speranțe. Nu ușor, nu simplu, multe dintre ele se vor dovedi false, clădite pe nisip, pure utopii. Regimul comunist ce se instalează peste țară, încă din 1947 - 1948, nu întârzie să discrimineze între cei care acceptă orbește reflexele comuniste și cei care își pun întrebări. România schimbăse regimul puterii personale cu altul tot al puterii unice, monopartinice, integral canalizat spre negarea personalității umane. Fapt este că, de la mică distanță, iluziile sunt încă puternice, generatoare de bună credință și, subliniez, pentru evrei, reparatoare.

Din această optică, deschidem capitolul contribuției scriitorilor evrei în cei 45 de ani de domnie a comunismului în România.

Abolirea libertăților din epoca interbelică apare majorității oamenilor într-un spirit dictat de propaganda favorabilă luptei cu partidele burgheze, cu cei ce apărau proprietatea individuală, cu cei ce mai susțin privilegiile blamate deșănțat. Sunt dificultăți economice cauzate de efectele alianței cu Germania hitleristă și de spolierea resurselor țării de către vechii și noii ocupanți, aceștia, chipurile, eliberatori. Un minimum, cese cere în numele intereselor esențiale ale națiunii române, rezidă în suflecarea mănecilor, în devoțiunea față de crezul construcției. Părea un nonsens negarea acestei evidențe de suprafață.

Scriitorii evrei, mai vârstnici sau mai tineri, privesc cu încredere ce declară că vrea să fie noua democrație, îi dau concursul lor, atât pentru că instituțiile ei îi cheamă direct pe unii, cât și pentru că alții, cu deplină probitate ori din pragmatism, știu că sunt ființe omenești, într-un raport dat de forțe cu care trebuie să concluzioneze.

Din perioada interbelică, cei care cunoscuseră capitalismul și nu știau cât este de dorit să fie răsturnat sosesc pe tărâmul colectivismului neclarificat asupra

elementului de discontinuitate: Mihail Sebastian, F. Aderca, Cella Serghi, Ion Călugăru, Ury Benador, I. Peltz, A. Toma, I. Ludo, Sanda Movilă, Camil Baltazar, Sergiu Dan, Isaia Răcăciuni, Emil Dorian, Ieronim Șerbu, Horia Liman, Maria Banuș, Ion Vitner ș.a. Unii vor mai lucra, preț de unul sau două decenii înainte să își dea obștescul sfârșit, pentru cultura socialistă. I. Peltz, Sergiu Dan vor executa ani grei de detenție, pentru că nu au corespuns de la bun început dogmelor totalitare. F. Aderca va fi repede marginalizat pentru verticalitatea sa și pentru că frecventase pe marii purtători de cuvânt ai literaturii române: Tudor Arghezi, E.

expresie ingenioasă, nu acumulări. Urmează altceva: Nina Cassian este criticată pentru excese de formalism, în vreme de Ov. S. Crohmălniceanu, interzis la dreptul de semnătură, plătea tribut spiritului critic; taxase drept nonliteratură producții proletcultiste, pândite de derizorii.

În această fază, de extremă politizare și de strângere a șurubului ideologic, subiectivitatea trebuia să se dizolve într-un ton combativ-proletar, simplist, însă, chipurile, mobilizator. Cine nu face astfel să suporte consecințele. Aurel Baranga e invitat să-și tempereze tășul sarcasmelor, Felix Aderca obligat să își depună manuscrisele la sertar,

dacă aceștia din urmă fără să pronunțe cu aceeași siguranță intuiții portretistice întâlnite anterior în trilogia *Ghetto*, *veac XX*, ori în *Înimi cicatrizate*.

În stilul taifasului oriental se manifestă mai apoi Iordan Chimet, cu însușiri de luminozitate, inteligență și lirism cărturăresc în basmul *Închide ochii și vei vedea orașul* (1970). Exercițiul este de două ori notabil. Prin apetența povestitorului pentru antropomorfizare, dar și prin accentul pus pe un tip al averturilor moderne, împletire de miraculos și suavități.

În celebra lui cercetare din 1937, *Istoria literaturii române moderne*, E. Lovinescu pomenea de inferioritatea sentimentală a celor care nu se confundă cu ruralismul. În poemul lui Iordan Chimet, lucrare absolut antologică, fantezia fermecătoare are înaltul simț iudic al justiției. E o justiție echilibrată, are umor și pozitivism paradisiac, elastic.

După cronică de familie a lui Soare și basmul comediografic al lui Iordan Chimet, bună impresie a făcut și eseul romanesc *Anii de ucenicie ai lui August Prostu*, datorită gradului de incitație critică. Este o invitație la dialog între autor și cititor, o formă de fraternizare în linia aspirației comune: încrederea în spectacolul imaginarului. Cel doi devin unicul personaj al celei mai caracteristice scenografii prin care umanul luptă cu represiunea, cinismul demagogic, lipsuirea, depersonalizarea, amatorismul. Răreori un text scris în condiții de perfecționare diabolică a cenzurii a strecurat mai multe săgeți la adresa ei, într-un limbaj nestănjinit de prejudecăți, imprudent de sincer, în prelungirea opțiunilor campipetresciene pentru percepția intelectuală a cotidianului.

Cotidian care, potrivit prescripțiilor, cere proclamarea unui singur adevăr. Cu misiunea, realizării lui se însărcinează - între alții - Radu Cosău, un reporter special, deoarece acceptă ficțiunea spre a nu vulnerabiliza și mai mult realul investigat. Alături de el, într-o formulă de reconstituiri-anchetă, distribuite pe un spațiu de regulă fierbinte (*Moartea unui savant*), Mihai Stoian are mereu o opțiune viabilă. Din necesitatea externă a consemnării istoriei, a relației ei cu judecățile și probele de luat în considerare.

HENRI ZALIS

(Va urma)

POEȚI, PROZATORI, CRITICI LITERARI

Lovinescu, Hortensia Papadat-Bengescu, G. Ibrăileanu, Liviu Rebreanu. Mihail Sebastian moare în mai 1945, în urma unui accident, cine știe cât de întâmplător! În fine, Sanda Movilă, Cella Serghi, Sergiu Dan vor face un lung legământ de tăcere. Doar Ion Călugăru, I. Ludo, A. Toma, Horia Liman, Maria Banuș și, parțial, Ieronim Șerbu se înhamă la carul puterii, cu o consecvență ce i-a trădat ca artiști. În schimb, Eugen Relgis se expatriază, ca și Horia Liman mai târziu, semn că asumarea libertății este preferată gustului servitului.

După 23 august 1944, cei mai sus pomeniți pornesc la drum într-o devălmășie ce se va limpezi mai devreme sau mai târziu datorită proceselor de decantare a conștiinței literare, dinamismului inerent oricărui sistem (inclusiv celui totalitar), nu în ultimul rând luptei cu agresivitatea dogmelor. Numeroși scriitori evrei; majoritatea tineri și foarte tineri, cred că pot spune ce au pe inimă. Îi înșir aici din fuga condeielor: Aurel Baranga, Al. Mirodan, Nina Cassian, Veronica Porumbacu, Ștefan Iureș, Iulia Soare, N. Steinhart, Alexandru Sever, Vicu Mândra, Mihail Petroveanu, Ana Novac, Ov. S. Crohmălniceanu, Paul Cornea, Mioara Cremene, Virgiliu Monda, Norman Manea, S. Damian, Lucian Raicu, D. Solomon, Ludovic Bruckstein, Sergiu Levin, Iosif Petran, Sebastian Costin, Dora Littman, Gh. Schwartz, Bianca Marcovici.

Obiectivul lor comun: să edifice într-o literatură care este și a lor soluții de expresivitate, să cristalizeze formele de sensibilitate în acord cu momentul critic. Când, din cauze personale, însă și din vina contextului naționalist-șovin, a comunismului intolerant, simt că se sufocă, părăsesc rând pe rând țara și se stabilesc în străinătate: Mioara Cremene, Horia Liman, Al. Mirodan, Norman Manea, Ludovic Bruckstein, Sergiu Levin, Iosif Petran, Dora Littman, Sebastian Costin, Lucian Raicu.

Toată istoria tipologiei de scriitori susmenționați atâră de gradul lor de ostilitate față de mediocritate. Acuratețea lucrului finit merge asociată cu refuzul etnicului închis în țărutul unei calități a culturalului, înțeles restrictiv, opac la sursele externe de comunicare.

Ceilalți, cei mai numeroși, își asumă destinul, cu precizarea că principiul lor interior trece din artistic în ideologic, din constrângere exterioară ori din labilitate personală. Multă vreme - aproape un deceniu (1948 - 1958) - tipul de senzualitate al Mariei Banuș, noutatea de culoare în replică a lui Al. Mirodan, suprapunerea de limpezimi dublate de ermetism la Nina Cassian, tehnica de sugestie în tușe fragmentare la Sergiu Dan - fixează o varietate de obsesii multiplicată de fantasma autocunoașterii. Ar fi urmat, pe o curbă de

pentru ca literatura autentică să cedeze teren liber contrafacerilor. Sunt anii când A.G. Vaida semnează frecvent pagini cu neputință de calificat drept artă, iar Ion Călugăru publică *Oțel și pâine*, făcând uitate umorul din *Calul lui Cibicioc* și momentele de acută luciditate din *Omul de după ușă*.

Dematerializarea demnității scrisului înregistrează cote neobișnuite în scrisul lui I. Ludo, pamfletar facil-caustic înainte de a fi și decent în intenționalitatea irezistibil politică. Din motive pe care le-am amintit și la care nu mai revenim; în deceniul următor se schimbă multe. Se exclud din literatură autorii fără onorabilitate, tip A.G. Vaida, Petre Iosif, A. Toma. Întrucât opinia publică se pășionează de ceea ce talentele propriu-zise propun spre lectură, vom surprinde scurta existență literară a lui Soare, cu romanul ei *Familia Calaf* (1956). Îl reținem deopotrivă ca document de viață al unei familii evreiești în izolarea ei morală și în spaimele predestinate, dar și ca semn premergător al unui ton necesar, de respect față de armonia narativității.

Confesiunea, prefacerea biografului în sursă de precizie stilistică, de adevăr caracterial, adaugă un element de interes regăsit acestui roman scris cu generoasă discreție.

Pe acest drum mai pășesc, în timp, Radu Cosău, prima voce între autorii „noului val”, cu ciclul său de *Supraviețuiri*, dar și Ury Benador, Isac Peltz, Camil Baltazar, chiar

BORIS MARIAN MEHR

Noi am trecut

Noi am trecut prin văi mănoase,
am adunat înțelepciune,
am străbătut deșertul uni,
am înfruntat vremuri nebune,
noi am crezut mereu în tine,
copiii lui Iacov, părinte,
cum crede floarea în lumină
cu puritatea celor sfinte
și am sperat în miezul nopții
așa cum speră lumânarea
ce-nvinge suflul orb, sălbatic.

O delegație a evreimii europene la cancelarul federal

„PENTRU O EUROPA A DREPTURILOR OMULUI“

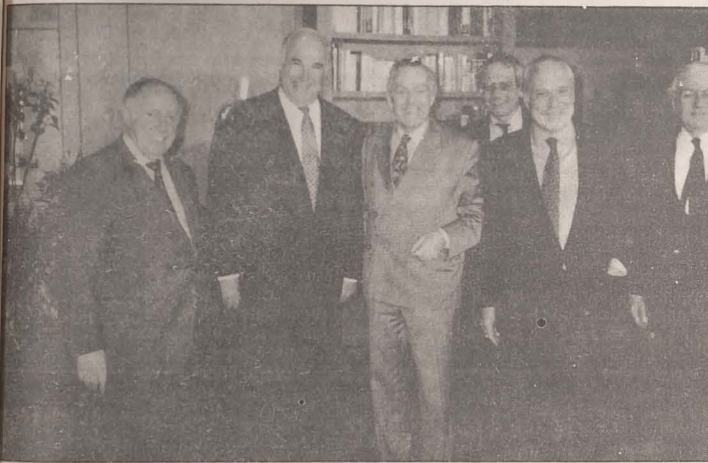
O delegație a Congresului Evreiesc European (E.J.C.), alcătuită din președintele Jean Kahn (Franța), vicepreședintele Ignatz Bubis (Germania), Israel Finestein (Anglia) și Michael Kohn (Elveția), secretarul general al E.J.C., Serge Cwajgenbaum și vicepreședintele Comisiei E.J.C. pentru combaterea antisemitismului, Martin Savitt (Anglia), a sosit, recent, la Bonn, cu importante personalități din conducerea Republicii Federale Germania.

Tema cardinală a tuturor convorbirilor - a afirmat Kahn - a fost recrudescența extremismului de dreapta și încălcarea, în unele cazuri, a drepturilor omului în Europa. Reprezentanții E.J.C. și-au exprimat

unor publicații rasiste, aduse din străinătate, chiar dintre acelea care neagă Holocaustul.

COMPLETAREA UNOR LACUNE JURIDICE

În cadrul armonizării legilor antirasiste ar putea fi eliminate unele lacune de ordin legislativ constatate în diferite țări. Astfel, exponenți ai E.J.C. - cum relatează mai departe Kahn -, au semnalat deruta care a apărut, când Tribunalul federal a declarat că negarea Holocaustului nu este pasibilă de pedeapsă, în timp ce, după o săptămână, Tribunalul constituțional, într-un alt caz, a sancționat negarea publică a genocidului, considerând-o pasibilă de pedeapsă.

De la stânga la dreapta: Ignatz Bubis, cancelarul Helmut Kohl, Michael Kohn, Serge Cwajgenbaum, Jean Kahn și Israel Finestein

grajorarea cu privire la creșterea simțitoare a xenofobiei, în formele cele mai diverse, la activitatea distructivă desfășurată de indivizi ca Le Pen, Haider, Schönhuber, Frey și Jirnovski, între care trebuie presupus că există legături permanente, precum și la intrarea neofasciștilor în guvernul italian. Când în Germania sinagogi sunt mistuite de flăcări, comunitatea evreiască este alarmată în cel mai înalt grad. Europa ar trebui să fie - s-a subliniat în declarațiile E.J.C. - nu numai o unitate economică și instituțională, ci și o Europă a moralei și a drepturilor omului.

ARMONIZAREA LEGILOR ANTIRASISTE

Cancelarul federal Helmut Kohl, care, la 1 iulie, potrivit sistemului de rotație, a preluat - pentru o perioadă de șase luni - președinția Uniunii Europene și, în consecință, potrivit înțelegerii din septembrie anul trecut, își asumă din nou conducerea C.E.E., și-a exprimat intenția de a face din combaterea violenței, discriminării și intoleranței în Europa principalul său țel. Este imperios necesară o ofensivă împotriva violenței, o campanie contra tuturor formelor de extremism. Realizarea acestei sarcini titanice va fi ușoară într-o Europă integrată. Recenta aderare a Suediei, Finlandei și Norvegiei va avea asupra Europei un efect benefic.

Kohl a făcut cunoscut faptul că el - dând curs postulatului C.E.E. - dorește să se preocupe direct pentru a-și atinge obiectivul, armonizarea legilor antirasiste în Europa.

Cancelarul a rugat delegația E.J.C. să colaboreze la formularea unui text unitar pentru o lege-model, prin propuneri concrete. Proiectul de armonizare a fost tema abordată și la Ministerul de Externe și la Ministerul Justiției. Miniștrii vor aduce în discuție, fiecare în mod specific, la întâlnirile cu colegii lor, acest proiect. Un succes în această materie ar constitui pentru obștea evreiască o realizare importantă, dat fiind, bunăoară, că în Danemarca, Spania sau Grecia, nu există norme punitive corespunzătoare. Absența unei legislații unitare pe continent ar putea provoca, după cum atrăgeau atenția miniștrii germani, pătrunderea masivă în Republica Federală a

Guvernul german este conștient de aceste discrepanțe. Ministerul Justiției a luat măsuri pentru ca inconsecvențe judiciare de acest fel să fie rapid înlăturate.

TINERETUL ȘI DEMOCRAȚIA

Toți participanții la discuții au fost de acord că numai prin norme punitive rasismul nu poate fi extirpat. Kohl și-a exprimat părerea că ar fi utilă o mai bună educație. În învățământul de stat există lipsuri. „Tineretul și democrația” trebuie să devină laitmotivul european al educației. El se declară nemulțumit de sistemul de învățământ german. Tineretului i se transmite un sistem unilateral de valori. Se vorbește mereu numai de drepturi, dar prea puțin de îndatoriri. Simțul cetățenesc a dispărut. Dacă mai adăugăm șomajul și lipsa de perspectivă, precum și plitiseala, atunci nu e de mirare că apar tendințe spre xenofobie și folosirea violenței. Deficiențele în domeniul pedagogiei constituie o problemă europeană, de aceea îndreptarea lor este pendinte de instituțiile europene. Michael Kohn și colegii săi au fost satisfăcuți de discuțiile purtate.

Toți miniștrii interpeși, precum și șeful Partidului Socialist German, Scharping, au deplăns manifestările neonaziste din Germania; ele nu ar trebui bagatelizate, dar nici dramatizate. Insolența extremiștilor germani este rușinoasă, dar ea nu va putea periclita democrația.

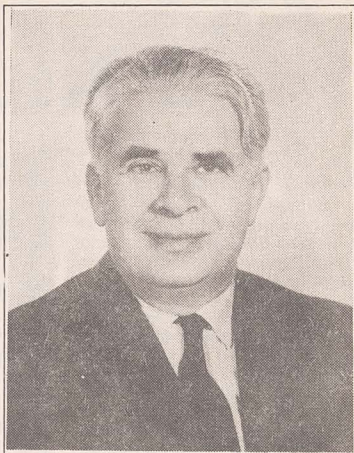

YITZHAK KORN

În slujba omeniei, căutând tot ceea ce apropie oamenii de diferite etnii și confesiuni, nu ceea ce-i desparte, asumându-și, timp de aproape jumătate de veac, dificila misiune de port-drapel al unei limbi și literaturi lovite de uriașul cataclism al Holocaustului: iată țelurile nobile cărora le-a închinat viața Yitzhak Korn. A fost un optimist de excepție, crezând în forța prieteniei, în redeșteptarea interesului pentru cultura idiş.

Acum, când ființa acestui cărturar umanist a trecut în amintire, pilda activității lui confirmă viziunea „țaciunilor salvați din foc” a lui Zeharia, prin realizările Consiliului Mondial pentru Limba și Cultura Idiş, al cărui președinte a fost, prin acelea ale Ligii de Prietenie Israel-România, pe care a condus-o. În această dublă calitate, Yitzhak Korn, născut în Basarabia la începutul acestui atât de zbuciumat veac al XX-lea, el însuși supraviețuitor al Holocaustului, care a făcut Alia imediat după cel de-al doilea război mondial, a înțeles marele adevăr că suferința umană nu cunoaște granițe între neamuri sau religii. A înțeles să nu-și uite țara în care a văzut lumina zilei, în care a crescut și și-a format personalitatea și să nu-i lase nici pe alții să uite. Și, într-adevăr, cei 400 000 de evrei originari din România, constructorii ai Israelului modern, și-au dovedit și și-au dovedesc - prin presa și literatura în limba română, prin traduceri din mari scriitori români, iar mai recent, prin activități de ordin economic - atașamentul față de țara din care provin.

Cu prilejul numeroaselor vizite în România, făcute la invitația Institutului Român pentru Relații Culturale cu Străinătatea și a Asociației „România”, Yitzhak Korn s-a întâlnit, la sediul Federației Comunităților Evreiești, cu scriitorii de limbă idiş din România, expunând pe larg obiectivele Consiliului Mondial pentru Limba și Cultura Idiş, menite să producă un reviriment al interesului pentru cunoașterea acestei culturi, care a avut atât de suferit de pe urma Holocaustului. Și iată că, nu cu mult înaintea dispariției biologice a animatorului acestor frumoase deziderate, la Berlin, sub auspiciile Comisiei germane U.N.E.S.C.O., a avut loc a 8-a serie a Zilelor culturii idiş. Concomitent, a fost editat un caiet, întocmit de Andrei Jendrusch, intitulat „Rumenie, Rumenie...”, cu traduceri în limba

germană din Eliezer Steinberg, Moise Altman, Ițik Manger, Israil Bercovici și Andrei Băleanu... La toate manifestările s-a remarcat, mai ales, prezența în număr mare a tinerilor.

În calitate de oaspete al obștii noastre, Yitzhak Korn a avut, nu o dată, cuvinte de apreciere pentru organizarea cursurilor de Talmud Tora, pentru calitatea „Revistei Culturii Mozaic”, pentru modul de funcționare a Muzeului, a Centrului de Istorie a Evreilor din România și, în ultimii ani, a Editurii „Hasefer”, pentru căminele Federației, care, a spus el, „sunt un model nu numai de asigurare cu hrană și de întreținere a sănătății celor asistați, dar și de înaltă înțelegere a suferințelor, de respectare a demnității omului”.

Yitzhak Korn ne-a părăsit cu puține zile înainte de începutul lunii Elul. Iudaismul pune mai mult accent pe sfârșitul unei opere decât pe inaugurarea ei. De aceea, luna cea din urmă, Elul, este cea mai importantă pentru noi. Ea pune în fața fiecăruia întrebarea: „Cum am folosit anul care se apropie de sfârșit, ce am făcut dintr-însul, oare nu ne-am irosit zilele în zadar?”.

Ajuns în fața bilanțului întregii vieți, în fața Judecării Cerești, Yitzhak Korn își poate lăsa faptele să răspundă afirmativ pentru sine.

Comunitatea noastră îi va păstra veșnic amintirea.

ÎN ITALIA

Casete video despre evrei

Ministerul italian al Educației a realizat o casetă video despre religia, istoria și cultura evreiască. Ea va fi distribuită în școlile superioare din toată țara.

„Această inițiativă este de o mare importanță”, a declarat ziaristul ministrul educației, dna Rosa Russo Jervolino, la conferința de presă prilejuită de lansarea casetei. D-sa a spus că 10 000 de exemplare vor fi distribuite în școlile italiene.

Dna Tullia Zevi, președinta Uniunii Comunităților Evreiești din Italia, care a luat parte, de asemenea, la conferința de presă, a subliniat importanța apariției acestei casete: „Noi sperăm că să înceapă astfel un program care să cuprindă și alte inițiative educaționale. Prejudicata se naște din necunoaștere. Într-o societate democratică, unitatea și diversitatea sunt la fel de importante. Casetă conține o mică parte din realitatea italiană. Astăzi, țința prejudecăților o constituie noii imigranți. Este

bine că, prin intermediul imaginilor, și aceștia pot afla un exemplu de lungă coexistență”.

Casetă video, cu durata de 70 min. și având titlul „Cine sunt evreii?”, a fost realizată de Ministerul Educației, în cooperare cu Televiziunea de stat RAI și cu comunitatea evreiască.

Conducătorii comunității evreiești au insistat, ani de zile, să se folosească material educațional despre evreii italieni, în sistemul de învățământ.

Un grup de experți au scris scenariul, folosind și elemente oferite de literatura care se predă în școli. Ca material auxiliar, vor fi distribuite în toată țara texte complementare și manuale școlare.

Circa 40 000 de evrei trăiesc azi în Italia, dintr-o populație de aproape 56 de milioane. Peste jumătate din populația evreiască este concentrată la Roma și la Milano.

I.B.

Câte ceva despre B'NAI B'RITH

Această organizație a fost înființată în 1843. A fost prima organizație service înființată în Statele Unite ale Americii, mai veche decât Rotary, Lions, Kiwanis etc. Însăși Crucea Roșie americană a fost înființată în biroul lui B'nai B'rith.

Primul pas spre Europa l-a făcut B'nai B'rith în 1882, prin fondarea „Lojii imperiului german de la Berlin”.

Chiar în 1851, la opt ani după înființare, B'nai B'rith a și preluat un rol important, când a convins Senatul S.U.A., care trata un acord cu Elveția, să stăruie pentru înlăturarea restricțiilor antievreiești, atunci în vigoare în

câteva cantoane elvețiene.

Cele două loji elvețiene existente din 1906 și, respectiv, 1909 au supraviețuit, singurele din toată Europa, în nefericită perioadă a persecuției naziste. Celelalte loji existente pe continentul european au fost toate nimicite.

După această epocă de groază, cele două loji elvețiene au constituit nucleul pentru reconstrucție. Azi, în 25 de țări ale continentului european există 94 de loji B'nai B'rith.

B'nai B'rith este o organizație destinată servirii evreilor și obștii. În toate activitățile sale, B'nai B'rith pune întotdeauna pe primul plan protecția și apărarea demnității umane.

STIRI

ידיעות

STIRI

ONORAT DE REGINA ANGLIEI

Numele a numeroși evrei britanici au apărut în Lista de onoare a Reginei Elisabeta a II-a, pe anul 1994. Printre ei se află și conducătorul auto Gerry Dunn, din Londra. El a fost onorat cu titlul de Membru al Imperiului Britanic, pentru munca sa dedicată copiilor nefericiți. De remarcat că, între altele, Dunn a transportat medicamente și hrană în România în ultimii trei ani.

REUNIUNE ISTORICĂ

Trei sute treizeci de delegați reprezentând 50 de comunități evreiești din întreaga lume, inclusiv reprezentanți din fosta URSS și din asediul Sarajevo, au luat parte la o reuniune a Congresului Mondial Evreiesc, fără precedent prin importanță și numărul mare de personalități. Această reuniune istorică s-a desfășurat în saloanele Casei Albe, în prezența președintelui Bill Clinton, vicepreședintelui Al Gore și, desigur, a lui Edgar Bronfman. S-a discutat despre pacea în Orientul Apropiat și despre alte probleme ce privesc, în general, viața evreiască.

ÎNTEVEDERE

Președintele Venezuelei, Rafael Caldera, l-a primit, într-o audiență specială, pe Edgar Bronfman, președintele Congresului Mondial Evreiesc. Acesta l-a asigurat pe președintele Venezuelei de sprijinul ferm al evreilor pentru consolidarea democrației în țară și pe continentul sud-american. La convorbire a participat și Hillo Ostfeld, președintele Comunităților Evreiești din Venezuela.

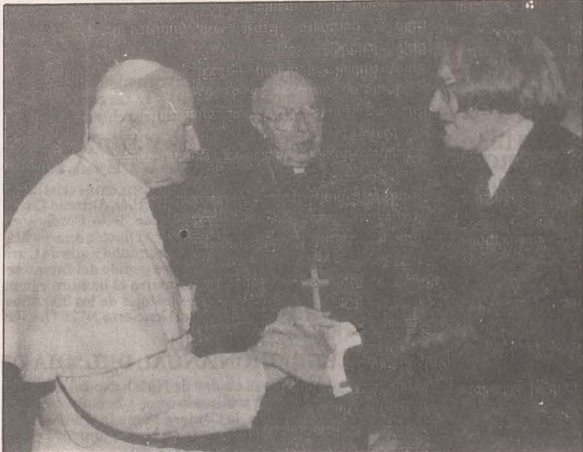
TEMPLU MODERN

Comunitatea așkenază din Ciudad de Mexico a inaugurat impunătorul Templu cel Mare, o realizare excepțională a artiștilor Arditti și Weber.

TREI ANI ÎNCHISOARE PENTRU UN SURĂS

Tamara Porat, Miss Israel (dreapta) și Ghada Turk, Miss Liban (stânga) s-au fotografiat împreună la concursul pentru Miss Univers. Dar dușmanul... rămâne dușman, chiar și la concursul de frumusețe.

Surusul prietenesc al Ghadei Turk ar putea avea consecințe grele, deoarece ea adresase acest suras - la fotografiere - tocmai celei mai frumoase fete din Israel. Pentru opinia publică libaneză acest lucru reprezintă prea multă amabilitate față de Israel. După părerea ministrului turismului, Nicolas Fattouch, Miss Liban a încălcat legea cu acest gest. Pentru acest fapt, ea este amenințată cu închisoarea până la trei ani, e de părere ministrul.

ÎNTÂLNIRE LA VATICAN

În numele Congresului Evreiesc Latino-American, rabinul Henry Sobel mulțumește personal Papei, la Vatican, pentru acordul cu Statul Israel, prin care se pune, formal, sfârșit la două mii de ani de neînțelegeri între catolici și evrei. Această deschidere între Vatican și Israel reprezintă consolidarea relațiilor prietenești între catolici și evrei, și trebuie considerat începutul unei ere în istoria ambelor religii. În fotografie: Papa Ioan Paul al II-lea, Cardinalul Johannes Willebrands și Rabinul Henry Sobel.

DECORARE

Hillo Ostfeld, președintele Comunităților Evreiești din Venezuela, a fost decorat de guvernul acestei țări cu Ordinul Francisco de Miranda, clasa I, pentru munca exemplară depusă în scopul dezvoltării economice a Venezuelei.

„ALIA 16”

Haim Chassler, conducător al delegației Agenției Evreiești din Comunitatea Statelor Independente (CSI), așteaptă de la procesul de pace dintre israelieni și palestinieni o revigorare a mișcării de Alia. Ca prim indiciu al acesteia evaluează el cererile din Mongolia, Kamciatka și Siberia de a se îngădui copiilor să participe la programul „Alia 16”.

POST DE RADIO EVREIESC

Un agreat post de radio pentru evreii din Londra este postul de radioemisie multietnic „Spectrum”. Organizația sa s-a impus în concursul din acest an pentru prelungirea, respectiv acordarea a opt licențe de emisie în capitala britanică, față de alți 40 de concurenți. În afară de aceasta, a subliniat Ian Sweiger, directorul acestui program, programele evreiești urmează a fi extinse. Până nu de mult, „Spectrum” transmitea în fiecare dimineață - cu excepția zilei de sâmbătă - un program de două ore pentru ascultătorii evrei.

Circa o treime din toate emisiunile „Spectrum” sunt dedicate minorităților asiatice. Întrucât un alt post de radio a obținut licența de a dedica

programele sale exclusiv acestor minorități, „Spectrum” are acum posibilitatea extinderii programului său evreiesc.

MIRACOL ÎN ȘAH

Încă de la vârsta de 5 ani, Lena Virmik i-a uimit pe adulți. Ea a învățat șahul numai privind cu atenție jocul altora. La vârsta de șase ani, susținea deja pasionante partide cu tatăl ei. Cine se mai miră, deci, că la vârsta de 13 ani a câștigat locul întâi la un campionat?

În asociația „Lasker Steglitz” joacă și Dimitri Bunzman, în vârstă de 11 ani, din Uzbekistan. Aflat de un an la Berlin, el a ocupat, în 1993, locul trei la campionatul de șah din capitala Germaniei. Un mic copil minune! În ceea ce privește capacitatea de concentrare și tehnica jocului, el este cu mult superior colegilor săi de vârstă. Bunzman a câștigat locul întâi la primele campionate internaționale de la Bratislava, în august 1993. Dimitri, care vorbește perfect germana, se antrenează două ore zilnic. Dacă dorește să meargă pe urmele lui Gari Kasparov? „În proporție de 99%”, este răspunsul său prudent.

EFFECT DE SERĂ

Ingineri din kibutzul Ginegar au realizat o învelitoare de protecție din plastic, întărită cu trei straturi de cupru, care ar putea oferi soluția problemei plantelor care trăiesc în sere, servind drept umbră pentru plante decorative sensibile la soare.

Acesta lasă să pătrundă în seră lumina necesară pentru fotosinteză, reținând însă razele inutile. În timpul iernii, noua folie servește ca înveliș termic, întreținând temperatura stabilă și putând să economisească astfel 35% din cheltuielile pentru energie. Dacă este folosită într-o perioadă de caniculă, ea coboară temperatura în seră, fără a opri lumina de care plantele au nevoie. Firma „Ginegar Plastic Products”, cu sediul în kibutzul Ginegar, este cunoscută în primul rând prin producția ei de polietilenă.

CLIENTUL NOSTRU - STĂPÂNUL NOSTRU

Ministerul israelian al Turismului a inițiat o campanie care vizează îmbunătățirea serviciului pentru oaspeții străini în hoteluri și restaurante.

Campania se va desfășura sub devisa „Turismul - o comoară pe

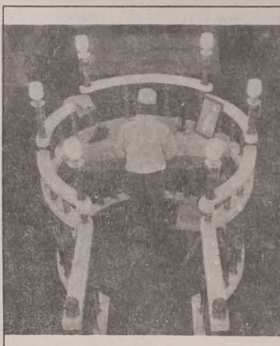
care o poți cuceri cu un suras” - timp de un an, în emisiuni TV și radio, în hoteluri, birouri de voiaj și firme de închirieri de mașini. Ministerul dorește să organizeze și secții pentru îmbunătățirea prestațiilor de servicii. Pentru această acțiune, s-a creat un fond de 170 000 de dolari. Este de așteptat ca, pe viitor, turiștii să cheltuiască în Israel mai mulți bani, ca urmare a tratamentului mai bun de care se vor bucura. În 1993, ei au cheltuit în Israel 1,9 miliarde de dolari.

CANTORUL - STAR AL OPEREI

Cu rolul său - Jean Valjean - din musicalul „Les Miz”, după Victor Hugo, a cunoscut un succes remarcabil în Israel și, timp de șase luni, și pe Broadway. Pentru prima dată în istoria teatrului new-yorkez, starul Dudu Fischer nu a cântat de Șabat. În programul tipărit al acestui spectacol este un asterisc în dreptul numelui David Fischer. În josul paginii, în dreptul asteriscului, se poate citi: „Din motive religioase, David Fischer nu va cânta vineri seara și la matineele de sâmbătă dimineața”.

SINAGOGA DIN BOMBAY

Încă de pe vremea regelui Solomon existau așezări evreiești în India. Ele au dus și duc o viață religioasă bogată. În fotografie: interiorul sinagogii din Bombay.

GERSHWIN ÎN CONCERT

Cu toate că avea o pregătire muzicală limitată, Gershwin a fost în stare să ridice jazzul american și blues-ul la rangul adevăratei arte. În onoarea acestui mare compozitor, Orchestra Simfonică din Vancouver a organizat două concerte. Dirijorul Clyde Mitchell și pianistul Paul Stewart au încântat publicul cu minunatele pagini muzicale din „Porgy and Bess”, Concertul nr.1 pentru pian, „Un american la Paris” și „Rhapsody in Blue”.

CINCI ZILE DE AREST

Curtea Militară de Apel 2 A din Zürich a condamnat, nu demult, un locotenent-major în vârstă de 33 de ani - confirmând sentința instanței anterioare - la cinci zile de arest. Acuzatul insultase, în școala sanitară de recruți din Monden, un recrut evreu, cu expresii antisemite.

PRIVATIZARE

O parte a întreprinderii israeliene de stat AGREXCO - care deține până de curând monopolul asupra exportului majorității sortimentelor de fructe și legume - urmează a fi vândută în curând la licitație.

Dar, chiar după această privatizare parțială, AGREXCO va

deține, în unele domenii, controlul asupra exporturilor. Ministrul agriculturii, Jakov Ziv, a informa Comisia pentru finanțe a Knessetului că exportul privat de fructe și legume urmează a fi extins treptat. Unele întreprinderi private ar căpăta deci, licențele necesare pentru a exporta ele însele anumite produse. În ceea ce privește autonomia, a declarat Ziv, sectoarele de legume și păsări sunt cu precădere amenințate de concurența din zona palestiniană. Totuși, autonomia a putea exercita, în general, un efect pozitiv asupra agriculturii israeliene, prin aceea că ar determina să treacă de la sistemele puternic consumatoare de muncă manuală la sisteme High-Tech (cu tehnică înaltă). În afară de aceasta, Israelul ar putea, dacă statele arabe și-ar deschide realimentele granițele - să obțină piețe de desfacere mai apropiate, scăutând taxa de transport cu avionul.

PROBLEME HOTELIERE

Se prevede că în Israel se va resimți, în cursul viitorilor doi-trei ani, un deficit de circa 5 000 de camere de hotel, a declarat, nu de o parte, Moshe Amir, directorul școlii profesionale hoteliere TADMOR, în cadrul unei conferințe de presă. Această carență se datorează, pe de o parte, faptului că mai multe hoteluri ar fi fost afectate primirii de noi olini. În același timp, se scontează o creștere de minimum 200 000 de turiști pe an. Amir a propus ca hotelurile mici să fie stimulate pentru construcția de spații suplimentare. În plus, industria hotelieră a avut și ea mult de suferit în Ierusalimul de răsarit și în Bethlehem de pe urma Intifadei, anumite clădiri necesitând renovări, pe lângă construirea de noi hoteluri.

Dezvoltarea turismului va determina noi cereri de personal. De aceea, școala TADMOR a elaborat programe de instruire în comun cu palestinienii din ținuturile autonome, încă înainte ca premierul Rabin să se fi întins în Washington cu Arafat.

TALMUD ÎN LIMBA RUȘĂ

De mai bine de zece ani, Rabinul Adin Steinsalz, care trăiește la Ierusalim, traduce și comentează Talmudul babilonean și Talmudul ierusalmitan. Douăzeci și cinci de volume au fost traduse până acum din limba arameică în limba ebraică, o parte dintre ele și în limba engleză. De curând, a apărut un prim volum în limba rusă, sub egida Academiei de Științe din Rusia. În 1970, Steinsalz a întemeiat la Moscova un centru pentru studii iudaice și o universitate iudaică, cu o secție auxiliară la St. Petersburg.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

THE JUDAIC CONCEPTION ABOUT THE FUTURE

When the Judaic conception about the future came into being, all the other nations considered the future a repetition of the present, even amplified, or a return to the primordial time when the dramatic fight between good and evil had not started yet, or a withdrawal to the peace of inexistence.

Nobody would have thought that the future could mean something else than the present or something superior to the present, that it depends on mankind to become better and better here, on the earth.

The Jews, doomed by history's vicissitudes to pass from place to place instead of steady residing on those places, have been compelled to think more of the future than of the present - that is how future became the most Judaic moment of time. They are the first who understood that future isn't hidden in time as a thing in space; the prophets believed that future depends on the present behavior of people. In the Judaic antifatalistic conception, the future is never single and inevitable. The future is not something real, it is only possible or at best probable, there are a lot of possible futures.

The understanding of the future keeps being hindered by the people's fear of time.

Time is transitory, changing, threatening and, finally, killing, death being the only proof of the future. Those unborn constitute an infinity but immortal is nobody. Birth is causal but death is a necessity. We live in space and die in time. We are afraid of time because its essence is the future. The past was not lesser future than the present.

Man's most desperate scream is "moment don't pass!".

Man's deepest wish is that time should behave like space - to stop. This made people prefer a known evil to an unknown well-being and to state that better being is hostile to well being.

Being afraid of unpleasant

surprises often due to every change, people have always preferred stability, perenity, eternity.

Mihai Ralea noticed that "in our popular conception the notions transitory and false are synonymous. The notion of ephemerid has a pejorative meaning and nothing is more disdainful than the short-lived truth of fashions and transitory trends" ("Psychology and life", 1938, page 223).

People have tried to master the time variability imposing the space's constant values on it: the moon's growth and decrease, the sand flowing in a time-glass, the rotation of the clock hands on its dial. The repetition is closer to the space stability than the passing of time. The time essence is the quality of duration and not the quality of the covered space. By similar repetition of rituals, those being religious try to oppose the irreversible duration of the non-religious time the iterative living of the sacred time.

Space is tridimensional, time is unidimensional; you can return in space but never in time. By re-reading the texts day by day, the Jew tries to be contemporary with the Torah.

Being more used to the hard times they were passing through than to the space they hardly lived in and believing from the bottom of their hearts that men and their relationships are morally perfectible, the prophets dreamt a better and better future until Messianic times.

The prophets did not predict a fatal future, they criticized the degradation of the present morals showing what to they would lead to if they did not improve. Neither were the punishing intentions of God fatal, but they could be changed by moral improvement of the people.

After the prophet Iona succeeded in improving the morals in Ninive, God reconsidered his intention of

destroying the fortress.

In Judaism the future "is not waiting for us hidden in time", but it is a creation of the present. By its great prophets the Jewish society has been always trying to escape the numerous crises of its history.

The idea of "possible futures" which came into being in the XV-th century or so before the present era in the Jews' sapiential thinking has become scientific in contemporary futurology by the concept of "futurables".

HENRI WALD

HAPPY BIRTHDAY

The president of the Jewish Community of Petroșani, Mr. Ladislau Schreter, reached the beautiful age of 80. All the 35 years, since he was at the head of the community, his life was dedicated to the people to which he belonged and which he loved with unbounded affection. Enthusiastic and vigorous, he was and continued to be a fighter for ensuring the well development of his community on social, religious and cultural levels.

The members of the local community expressed the unanimous gratitude to their leader and wished him a further fruitful activity in good health on this anniversary event. Ad mea veesrim!

BAR MITZVAH IN PIATRA NEAMȚ

On April 7 1994 a festival of Bar Mitzvah (the moment's celebration when the young Jew reaches his full religious age) was held in the Synagogue of Piatra Neamț.

The event was attended by the young HERȘCU MARIUS's parents, relatives, a great number of members of the community and pupils from Talmud Torah Courses who sang in the honor of their fellow mate several traditional Jewish songs.

The young Bar Mitzvah, prepared by shohet Guidu Bruckmaier, praised his parents and grandparents who endeavoured to educate him in the Judaic spirit.

The HASEFER Publishing House at the Book's Fairs in Romania

The "Hasefer" Publishing House was invited to participate in the National Book Exhibition in Cluj-Napoca, reached at the IV-th edition this year. The impressive cultural event was attended by 80 publishing houses with over 2 000 books.

Housed in the National Art Museum at Cluj-Napoca, organized by the District Inspectorate for Culture and the District Library "Octavian Goga" from Cluj-Napoca, the exhibition was conceived as a true values' selection.

In the frame of the exhibition, the "Hasefer" Publishing House presented its books with its specific Jewish issues and also with the cultural Jewish - Romanian interferences.

Beginning with His Eminence Dr. Moses Rosen's books "Dangers, Tests, Miracles", "Biblical Essays" - and finishing with the documents' volumes "Sources and Testimonies Concerning the Jews in Romania" all certify this civilizations' interference.

It was the Exhibition's organizers' merit to ensure proper conditions for book's launches and synthesis' presentation to the visitors. The scholar Dr. Ladislau Gyemant from Babeș-Bolyai University in Cluj-Napoca held an extensive, well-documented lecture

concerning "The Jews in Romania between- 1940-1944", first volume: "Anti-Jewish Legislation". Lya Benjamin spoke about the specific issues of the books appeared in the "Hasefer" Publishing House.

His Eminence's books as well as "The Jew's Martyrdom in Romania" and the documents' volumes rejoiced in great attention behalf the visitors.

Between June 9-12 1994 the "Hasefer" Publishing House attended the second International Book Fair Bucharest.

The stand was visited by numerous young people who expressed their interest in the Judaic book. They answered about Kabbalah, Jewish history, Judaism, generally, even Talmud.

So the "Hasefer" Publishing House's program would take into account that the "Humanitas" and "Cartea Românească" Publishing Houses printed - the first one - a "Jewish History" - by the Rabbi Josi Eisenberg and the second was going to print "The Hasidic Legends" by the scholar Bloch.

The "West" Publishing House (Timișoara) printed a book on Kabbalah signed by a professor from Sorbona and leader of a Judaic Studies Center.

His Eminence's books "Biblical

Essays" and "Dangers, Tests, Miracles" rejoiced in greatest interest by the visitors and buyers.

We figure we are further obliged to devoted our work for a deeper knowledge of the Romanian Jews.

The Jewish community in Romania organized itself, grew, developed, became substantial within the Romanian society and synchronously with it; it shaped its values and moulded its specific traits in harmony with the realities of this space, participating in social life, in the activity of material and spiritual production, contributing, in a common effort, for promoting what is good, beautiful, useful, to the progress of Romanian society. The history of this joint life is part of our own history, with its achievements and its dramas, and it cannot be ignored without the risk of infringing truth, which is so characteristic of the times we are living.

That was the general framework - just outlined here - in which we must place the documents' volumes presented in the International Book Fair at Bucharest - "Sources and Testimonies Concerning the Jews in Romania (1750-1800)", "Podu Iloaei" by the well-known research worker I. Kara, and "Remember", printed in four languages - in order to understand their value and their signification.

Through the visitors we distinguished the originars of Romania's Jewish group remembered the old "Hasefer" Publishing House which existed in Bucharest between the two world wars.

Under the auspices of the Jewish Communities of Romania, and, especially, of the cultural program projected by the newly elected president Nicolae Cajal, member of the Romanian Academy, we hope to ensure the potential reader's exigencies.

THE "HASEFER" PUBLISHING HOUSE

OBSTEA EVREIASCĂ DIN...

PODU ILOAIEI

de I. KARA

DANGERS, TESTS AND MIRACLES

The Remarkable Life Story of CHIEF RABBI ROSEN OF ROMANIA as told to Joseph Finklestone

MOSES ROSEN

eseuri biblice

IZVOARE ȘI MĂRTURII REFERITOARE LA EVREII DIN ROMANIA II

בת-ע

של היהדות מרומניה

מנחם-אב * מס' 785 * דו-שבועון

פרשת ראה

ברכת העבודה

העבודה מכבדת את בעליה

כל עבודה מכבדת את עושיה, בין אם זו מלאכת כפיים ובין אם זו עבודת אדמה. האב חייב לתנן את בנו לעמל כפיים, כדי שיוכל אחר-כך להתפרנס בכבוד.

"ושמא יאמר אדם: בן אבות העולם אני, ממשפחה גדולה, איני ראוי לעשות מלאכה ולהתכבד. אומרים לו: שוטה, כבר קדמך יוצרך, שעשה מלאכה קדם שבאת לעולם, שנאמר (בראשית ב, ג): 'מכל מלאכתו אשר עשה'".

(מדרש הנעלם)

חכמים שכחו אותם שכירי יום העושים מלאכתם באמונה, ואינם בטלים ממנה. הם אף קבעו הלכה: "אין בעלי אמונות רשאים לעמד מפני תלמידי-חכמים בשעה שהם עסוקים במלאכתם" (קידושין לג, ע"א).

וחכמים מספרים:

"שאל אבנימוס הגרדי את חכמים: הארץ היאך נבראת תחלה? אמרו לו: אין אדם בקי גדרים אלו, אלא לך אצל אבא יוסף הבנאי. הלך ומצאו שהוא עומד על הקריא (פגום). אמר לו: שאלה יש לי לשאל אותך. אמר לו: איני יכול לירד מפני שאני שכיר יום (ואסור לי להבטל ממלאכתך)".

(שמות רבה יג, א)

פרשת שפטים

המלוכה בישראל

המלכת מלך - רשות או חובה?

עם הקמתה של מדינת-ישראל וחדוש מוסדות השלטון העברי בימינו, נתעוררה ההתענינות בהפלת סדרי השלטון בעמנו בעבר, ומן הראוי שנתעכב על וסגיה רבת-החשיבות של המלכת מלך בישראל.

האם המלכת מלך בישראל רשות ויא, או חובה?

בענין זה מחלקות הדעות. היו חכמים שראו בזה מצוה בעלת חשיבות ממדרגה ראשונה, ולעמתם אחרים שהתנגדו למוסד המלוכה ודברו בגנותו.

בפולמוס מובאת דעתו של רבי יוסי האומר: "שלש מצוות נצטוו ישראל בכניסתם לארץ: להעמיד להם מלך, ולהכריז ורצו של עמלק, ולבנות להם בית הבחירה" (סנהדרין כ, ע"ב). כלומר, רבי יוסי מעמיד את המצוה של המלכת מלך בשורה אחת עם שתי המצוות האחרות הנכונות בספר דברים, שאף הן קיימן מתנה בהתחלתם של בני ישראל בארץ ובישיבתם בה לבטח, במנוחה מאויביהם.

כנגד זה מובאת במדרש דעה אחרת, המתנגדת בכל תקף להמלכת מלך. לפי הדעה הזאת יש ראות במלכות עצמה רעה גדולה. רבותינו אומרים:

"בין שעמדו מלכים על ישראל התחילו משעבדים בהם. אמר הקדוש-ברוך-הוא: לא אם עובדתם אותי ובקשתם לכם מלכים?.. מה אתם מבקשים? מלך. חייכם שסופכם להרגיש מה עתיד להגיע לכם מלך מלפניכם". (שם, ת-ט)

מספר-של שמחה רח "שיח אגדה"

פרשת שופטים

שופטים ושופטים תתן לך (טז, יח)

דרש רבי יעקב - יוסף מפולנאה, בעל ה"תולדות": מה תלמוד לומר "לך"? שלא יהי לך שתי מדות של צדק. מוחל לעצמך, מיקל, ומחמיר ומדקדק עם אחרים. אלא אותו משפט שאתה שופט לאחרים שפוט גם לעצמך.

צדק, צדק תרדוף (טז, כ)

אומר ר' אברהם אורא: צדק צדק" כפול: בן שיריח בו בין שיפסיד בו. רבנו בחי" ב"ר אשר מסרקוסטה, כותב: "צדק צדק" בין בדיוק ובין במעשה.

וכתב לו את משנת התורה הזאת (יד, יח)

"משנת התורה": שתי ספרי תורה - אחת שהיא מנוחת בבית גנוז, ואחת שנכנסת וירצאת עמו (רש"י).

סח רבי חיים מאיר מוויניץ: כל ישראל בני מלכים הם. מכאן רמז לכל איש ישראל שיתנהג על-פי התורה הן בבית גנוזי, בחורי חדרים והן בצאתו לחוץ כדי לעסוק במשא-ומתן, שיהא באמונה. בכל פניות שהוא פונה הוא התורה נכנסת וירצאת עמו.

מלוקט מתוך ספרו של אהרן סורסקי "מענינות ונצח" ע"י השר"ב אליעזר יוסף גלנץ

ידיעות מקהילותינו

יום הולדת שריר לדיסלאו בהגיעו לבורות.

זה למעלה מ-3 שנה, מר שריר לאדיסלאו עומד ברא הקהילה היהודית מפטרושאני. הוא אינו חוסך זמן ומאמץ בעבודתו. במשך כל זמן הזה התעסק תמידית למען אבטחתה ופעולות הדתיות, והוא בעצמו בעל הילה מחובב. כל פעולותיו גרמו שיהיה ועוד ע"י כל אנשי הקהילה המקומית.

בהזדמנות האירוע הזה, חברי הקהילה מוואליא זיאלוי מאחלים לו בריאות והמשך פעולות באותה מסירות, לטובת הקהילה.

עד מאה ועשרים !

לזכר אחי שנירצחו בבואנוס-אירס

ביום ראשון כ"ג מנחם אב (31 יולי 1994), התקיימה בבית הכנסת הכוללי מבוקרשט אזכרה לזכר הקדושים שנירצחו ביום י' מנחם בבואנוס-אירס (ארגנטינה). את התפילה ערך החזן זאב (ווילי) הארניק.

פרשת ראה

את הברכה אשר תשמעו (יא, כז)

היה רבי לוי יצחק מברדיטשוב מפרש אומר: "שכר מצוה מצוה". קיום המצוה נופא, והו השכר היחיד עלי אדמות כי "שכר מצוה" אחר כ"האי עלמא לינא". והו שאמר הכתוב "אנכי נתן לפניכם דיום ברכה" בעודכם חיים, והברכה מהי "אשר תשמעו..."

די מחסורו אשר יחסר לו (טז, ח)

דרש האדמו"ר רבי יצחק - זיליג טוקולוב: "די מחסורו, יש לו די מחסור, אשר יחסר מה שהוא צריך להשפיל עצמו להגיד חסור לו".

נתן תתן לו ולא ירע לבבך בחתך לו (טז, י)

סח רבי מאיר - דן פלוצקי מאוסטרוב - מאובייצק: אם קמצן אתה מטבעך קשה עליך ליתן צדקה, הרגל עצמך כזה קמצא קמצא, נתן תתן, תן פעם אחת ועוד פעם עד אשר "לא ירע לבבך בחתך לו ומכאן ואילך תוכל ליתן צדקה בשופי ובלב שלם".

אזכרת קרבנות הפרעות ביאסי

ביום ראשון ג' בתמוז התקיימה בבית הקברות היהודי מפאקוראז אזכרת 53 שנה לרצח ההמוני האכזרי מיוני 1941 ביאסי. השתתף קהל רב מחברי הקהילה. בשם הקהילה נשא את דברו, המורה י. קארה והעלה את זכר הקדושים.

המקהלה, תחת ניצוחו של איזו גוט שדה שירים מתואמים לאזכרה, אחז כן הונחו זרי פרחים בשם הפדרציה של הקהילות היהודיות מרומניה ושל הקהילה המקומית והשר"ב אליעזר גלנץ ערך תפילה אל מלא רחמים.

אחרי האזכרה, חלק חשוב של הקהילה נסעו לבתי הקברות מפודר אילואיי וטיגרפרומוס, שם השתתפו בתפילה בידח עם אנשי המקום. גם פה הונחו זרי פרחים מטעם הקהילה.